

Rustenburg

En ny stedsidentitet?

By, Bolig og Bosætning
Aalborg Universitet

Gruppemedlemmer:
Anita Pedersen
Signe Sand Djernæs

Vejleder: Mette Mechlenborg

31. maj 2018

Indhold

Problemfelt	4
Bevågenhed overfor udsatte boligområder	4
Men kan vi tale om ghettoer i Danmark?	5
Dansk forskning	6
Gennemsnitlige almene boligområder - Farum Midtpunkt	7
Farum Midtpunkts udfordringer og løsninger herpå	7
En atypisk markedsføring	8
Problemstilling	9
Afgrænsning	10
Casebeskrivelse af Farum Midtpunkt	12
Markedsføringsmaterialet	15
Teori	16
Udvælgelse af teori	16
Doreen Massey - Steders identitet	17
Stedsfortællinger - fra et (bo)sted	18
Boligpræferencer	18
Hjem	19
Loïc Wacquant - Advanced Marginality	20
Branding af steder	22
Place Marketing	22
Place Branding	23
Operationalisering	24
Metode	26
Specialets forståelsesramme	26
Case som projekt- og forskningsdesign	27
Empiri og empiriindsamling	27
Interview som metode	27
Interview med de nye og oprindelige beboere - rekruttering, præsentation og anvendelse heraf	28
Interviewguides	29
Præsentation af informanter	30
Lokation	31
Transskribering	31

Feltnoter	32
Etiske overvejelser.....	32
Metodisk validitet	33
Analysestrategi	33
Analyse	35
Forud for analysen: Indflydelsen af positioner og af stedets historie.	35
Analysedel 1 - Forud for indflytningen.....	36
Forudgående kendskab til Farum Midtpunkt	36
Det afgørende valg	41
Delkonklusion	45
Analysedel 2 - Fra boligvalg til hjem.....	47
Fysiske forhold.....	47
Lejlighedens beskaffenhed.....	47
Lejlighedens pondus.....	49
Arkitekturen i Farum Midtpunkt	50
Beliggenheden.....	52
Sociale forhold.....	55
'Dem og os'	55
Manglende spejling	59
Delkonklusion	61

Problemfelt

I starten af 60'erne var boligmanglen i Danmark stor, og arkitekter havde siden mellemkrigstiden haft en vision om at masseproducere boliger. Dette blev muligt via statsregulativer, som montagecirkulæret, der skulle gøre det attraktivt at satse på industrialiseret byggeri. Deraf kom det største byggeboom set i Danmark i 60'erne og 70'erne, hvor der blev bygget mere end 800.000 boliger, hvoraf ca. 200.000 var almene. Det meste af byggeriet fra byggeboomet skete i forstæderne, da her var plads til at etablere boligområder med trafiksikre grønne områder for børn, som var sundere end baggårdene i byerne. Placeringen i forstæderne skabte ligeledes plads til dagligvarebutikker og daginstitutioner, således at beboerne i bebyggelserne kunne få deres daglige behov dækket i selve boligområdet (Bech-Danielsen & Christensen 2017:18;182). Opførelsen af disse boligområder blev støttet af både designere, byplanlæggere, økonomer, politikere og forskere, da alle havde et ønske om at understøtte idéen om det gode liv, hvilket betød, at der blev bygget i større skala, end man nogensinde havde set (Stenbro & Riesto 2014:211). På den måde er karakteren og udformningen af det almene boligbyggeri - på samme måde som den resterende boligmasse i øvrigt - influeret af samtiden og de forestillinger der eksisterer om det gode liv. Disse forestillinger er dog påvirkelige; dette ses i tiderne efter ungdomsoprøret i slut 60'erne, hvor der pludselig blev sat spørgsmålstegn ved de forhenværende og rigide måder at leve på. Deraf blev tankesættet med fokus på fællesskabet, solidaritet og det nære samfund afspejlet i samtlige almene boligbyggerier fra 1970'erne, som var præget af tæt-lav princippet i stedet for de høje blokke (BL 2016).

Lykken varede dog kort for den almene sektor, hvilket der var flere grunde til. Blandt andet mødte montagebyggerierne kort tid efter opførelsen udfordringer i form af omfattende byggeskadesager. Derudover stod sektoren også overfor store udlejningsproblemer; blandt andet fordi man havde udformet store lejemaal for at appellere til en bestemt målgruppe, børnefamilier, som grundet sammenfald af blandt andet inflation og skattefordele i højere grad foretrak at bo i et selvejet parcelhus. Udover økonomiske udfordringer led boligområderne også under kritik af det ensformige og monotone arkitektoniske udtryk som stående i kontrast til det individuelle og særprægede udtryk. Dette alt imens idealet om at bo i forstæderne blev udfordret af en opblomstring af de centrale bydele som følge af loven om byfornyelse (Bech-Danielsen & Christensen 2017:20ff). Ovenstående faktorer sammenholdt med indførelsen af den kommunale anvisningsret i 1984 har betydet, at visse almene bebyggelser primært blev beboet af lavindkomst husstande, samt marginaliserede grupper såsom flygtninge, misbrugere og psykisk syge (Andersen & Fridberg 2006:37;57).

Således gik den almene sektor fra at have været en måde at imødekomme idéen om det gode liv på, til primært at være et sikkerhedsnet for de marginaliserede grupper i samfundet i stedet. Dette betød, at man generelt associerede den almene sektor med problemer og som konsekvens heraf tilførte sektoren et imageproblem. Ligeledes var synspunktet på den almene boligsektor afspejlet i politikernes retorik, som tydeligt ses i definitionen og brugen af ordet *ghetto* om problemramte boligområder (Houliind 2016:32f).

Bevågenhed overfor udsatte boligområder

De sidste mange år har der i Danmark været politisk bevågenhed overfor ghettoer og udsatte boligområder - i så høj en grad, at der siden 2010 hvert år er udkommet en opdateret ghettoliste, som stempler almene boligområder. Det store politiske fokus på udsatte boligområder førte i 2009 endvidere til en etablering af det landsdækkende videnscenter Center for Boligsocial Udvikling, der havde til formål at understøtte viden om det boligsociale arbejde til ministerier, kommuner og boligsociale helhedsplaner (Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter 2012b;CFBU 2018). Dette boligsociale arbejde blev pludselig prioriteret højt politisk og er blevet et felt i sig selv - en gren indenfor socialt arbejde (Aner & Mazanti 2017:11). I foråret 2018 nåede den danske ghettodebat nye højder, da den siddende regering med stor mediebevågenhed fremlagde deres ghettoudspil, som har et formål om at gøre Danmark komplet ghettofrit i 2030 (Regeringen 2018).

Grundet den politiske interesse har boligområder og boligorganisationer arbejdet med flere forskellige tiltag for at løse boligområdernes problemer. I forlængelse heraf udgav Realdania håndbogen "*Fra ghetto til blandet by*" i 2017, der fremstiller en række konkrete redskaber, der kan tages i brug for at komme ghettoer til livs (Bech-Danielsen & Stender 2017).

Men kan vi tale om ghettoer i Danmark?

Sociologen Loïc Wacquants arbejde med ghettoer har vækket en fornyet interesse for udsatte boligområder. Wacquant har med værker som *Punishing the Poor* fra 2004 og *Urban Outcast* fra 2008 sat fokus på de dynamikker, der ifølge Wacquant skaber udsatte boligområder, men også på de dynamikker, som er på spil ude i de udsatte boligområder. Wacquant blev blandt andet kendt for at beskrive, hvordan udsatte områder fastholdes i deres negative stempling, og hvordan beboerne heri påvirkes negativt heraf (Wacquant 2008:1). Wacquant siger selv, at der i dansk sammenhæng ikke kan tales om deciderede ghettoer og problematiserer den måde, hvorpå politikerne udråber områder som værende ghettoer eller udsatte boligområder. Wacquant udtrykker det på følgende måde:

“Det er vanvittigt at tale om ghettoer i en velfærdsstat som den danske. Der findes ikke ghettoer i Danmark. Når den danske regering udarbejder lister over socialt udsatte boligområder og udgiver dem årligt, så er det ikke kun udtryk for en syg tankegang, der er også tale om en idiotisk politik, der i sidste ende skubber de socialt udsatte områder længere ned i mudderet. Det bliver i sidste ende en selvopfyldende profeti.” (Politiken 2013).

Alligevel anerkender Wacquant, at der også i dansk kontekst kan være tale om fænomenet territorial stigmatisering, som stempler beboere negativt, som bor i et specifikt område kun baseret på denne ene faktor. For Wacquant er det af mindre betydning om disse områder reelt er forsømte, farlige eller om beboersammensætningen består af fattige, minoriteter og fremmede; når først denne anerkendelse er udbredt, er det nok til at afføde socialt skadelige konsekvenser. I Wacquants optik har alle metropoler, selv byer, nogle almennyttige områder som lider under dette (Wacquant 2008:238f).

Dansk forskning

I dansk forskning er det ligeledes primært ghettoerne og de udsatte boligområder, der bliver fokuseret på og dette ofte med afsæt i Wacquants teoretiske perspektiv. Herunder kan afhandlingen *De Forsømte* fra 2009 nævnes, som blev udarbejdet af sociologen og forskeren Troels Schultz Larsen fra Roskilde Universitet, som er en af de nye førende forskere indenfor feltet udsatte boligområder. Larsen arbejder ud fra den tese om, at der findes segregering overalt i landet og det er den, der:

“opfattes og fremhæves som en af de væsentligste drivkræfter bag en række selvforstærkende negative processer, der i yderste instans giver sig udtryk i social uro og afkoblingen af hele boligområder.” (Larsen 2009).

Troels Schultz Larsen står på skuldrene af Wacquant med denne forståelse af udsatte boligområder som værende opretholdt af negative og selvforstærkende processer (Larsen 2009).

Wacquants arbejde har ligeledes inspireret den instans af SFI, Det Nationale Forskningcenter for Velfærd (nuværende VIVE), der har med udsatte boligområder at gøre. I forbindelse med en forelæsning afholdt af Wacquant i 2013 udtalte sociologen og forskeren Louise Glerup Aner:

”For mig er det en vigtig pointe, at man skal se processerne i de udsatte boligområder som påvirket og skabt af nogle processer uden for boligområderne [...]. Det giver os bedre mulighed for at stille en diagnose og pege på, hvad der egentlig skaber problemerne i områderne, og det har jo rigtig stor betydning for effekten af de indsatser, man sætter i gang.” (Hertz 2013).

Wacquants arbejde har således præget den måde, man anskuer udsatte boligområder på og griber dem an i dansk forskning.

Gennemsnitlige almene boligområder - Farum

Midtpunkt

I den danske kontekst har man således primært øje for ghettoer og udsatte boligområder og indfanger dermed ikke de gennemsnitlige almene boligområder, som i Wacquants optik ligeledes kan være præget af en territorial stigmatisering grundet imageproblemer.

Et gennemsnitligt, men stort, boligområde, som Farum Midtpunkt har netop lidt af forskellige samspilsproblemstillinger, der er vekselvirkende på hinanden og fungerer som selvforstærkende. Herunder kan tomme boliger, kriminalitet, byggeskader samt isolation fra lokalområdet nævnes som værende afgørende for Farum Midpunkts forringede image - og vice versa (KAB 2018:25).

Farum Midtpunkt kan betegnes som værende en gennemsnitlig boligafdeling, som ikke figurerer på hverken listen over ghettoer eller udsatte boligområder. Farum Midtpunkt er et stort alment boligområde, snarere en bydel med sine 1645 boliger (Landsbyggefonden 2018), centralt beliggende i Farum. Opførelsen af Farum Midtpunkt fandt sted mellem 1970-74 og byggeriet var en form for prestigebyggeri udført af arkitekterne ved Fællestegnestuen. Bebyggelsen består af terrassehuse og var tiltænkt som værende en blanding af en etagebolig og et fritliggende hus. Således mødes etageboligens masseproduktion med tætpakkede boliger med det fritliggende hus intime privathed i arkitekturen. I arkitekturen af Farum Midtpunkt ser man 70'ernes ånden, da man har taget højde for et nært beboerfællesskab i flere perspektiver, hvilket afspejles via de tiltænkte opholdsrum og fælleslokaler (Bendsen 2017:406f). Ligesom mange af 70'ernes boligbyggerier er der i Farum Midtpunkt tale om en bærende betonkonstruktion, hvor betonen er synlig, men der, hvor bebyggelsen adskiller sig væsentligt, er via dens rustne ydre, da den er beklædt med store cortenstålplader (Bendsen 2017:403). Byggeriets design og udformning var så opsigtsvækkende, at man i 1973 vandt arkitekturprisen "Prix international d'Architecture" i Bruxelles, og byggeriet fungerer stadig i dag som inspirationskilde for arkitekter verden over, blandt andet har Bjarke Ingels ladet sig inspirere af arkitekturen i Farum Midtpunkt i udformningen af VM-bjerget i Ørestaden (KAB 2018:10)(Bilag 1:114).

Farum Midpunkts udfordringer og løsninger herpå

På trods af Farum Midtpunkts attraktionsværdi var høj i form af byggeriet, blev boligafdelingen, som mange af de øvrige almene boligafdelinger, problemramt i form af dårligt image og udlejningsproblemer (KAB 2018:25).

Ligesom de andre store monofunktionelle boligafdelinger opført i 70'erne led Farum Midtpunkt også af byggeskader. I 2009 fandt man det miljøfarlige stof PCB i fugematerialet i seks blokke, kaldet Birkhøjterrasserne, hvilket gav anledning til at renovere disse (KAB 2018:26f). I forbindelse med renoveringen valgte boligorganisationen at iværksætte andre tiltag i et forsøg på at imødekomme de udlejningsproblemer, der prægede boligafdelingen og det dårlige image generelt (KAB 2018:34). Disse har strakt sig fra 2009, da man konstaterede PCB i blokkene til 2015, hvor alle tiltag er gennemført, og Farum Midtpunkt står færdig i sin endelige form, ifølge KAB (KAB 2018:6).

Af tiltag der blev gennemført findes et miljøprojekt, som blandt andet havde til hensigt at åbne boligområdet op for den omkringliggende by samt skabe faciliteter og institutioner, i form af ny fodboldbane, multibane, klatrevæg og pleje- og rehabiliteringscenter, som skulle give anledning til, at Farums øvrige borgere kom ind i Farum Midtpunkt (KAB 2018:39ff). For at bekæmpe kriminaliteten i området igangsatte boligafdelingen et øget samarbejde med Nordsjællands Politi, samtidigt ansatte boligorganisationen en forebyggelseskonsulent og gennem opsætning af dørtelefoner aflåste man adgangen til blokkene (KAB 2018:19;24)

En atypisk markedsføring

Boligadministrationsselskabet KAB var bekymrede for, om man efter renoveringen af de seks blokke kunne tiltrække nye beboere, da man netop tidligere havde døjet med udlejningsproblemer. Dette resulterede i, at man fra KAB og boligorganisationens side valgte, atypisk for almene boligafdelinger, at igangsætte en marketingskampagne, som skulle brande "det nye" Farum Midtpunkt. Endvidere advokeres det for i bogen *Renovering af almene boligområder* fra 2017, at professionelle marketingskampagner er en begyndende tendens i det almene - særligt i de boligafdelinger, der er udenfor de store vækstområder (Bech-Danielsen & Mechlenborg 2017:90).

Marketingskampagnen blev rettet mod børnefamilier og ældre - også kendt som det grå guld. Kampagnen havde to hovedformål; at forbedre Farum Midtpunktets omdømme og tiltrække nye beboere til de færdigrenoverede tomme lejligheder. Fra boligselskabets side handlede det ligeledes om at få skabt en venteliste til afdelingen, som kunne fremtidssikre boligafdelingen gennem en bred beboersammensætning (KAB 2018:47). Markedsføringsstrategien brød med traditionerne i

den almene sektor ved at forsøge at sælge boligsøgende en boligdrøm og dermed valgte man primært at fremhæve og fokusere på den enkelte bolig.

“Det nye” brand af Farum Midtpunkt er af KAB bygget op på en fortælling, om lyse, store og billige lejligheder, som er særligt egnede for børnefamilier. For at appellere til de ressourcestærke brandes Farum Midtpunkt yderligere på sin specielle og prisvindende arkitektoniske udformning. Slutteligt har “det nye” brand gået på fortællingen om, at beliggenheden er i en bymæssig kontekst, gode transportmuligheder i forhold til København samt tæt ved naturområder (KAB 2018:49).

Hovedformålet om at få udlejet de renoverede boliger og tiltrække nye ressourcestærke beboere hertil, er lykkedes eller som tovholder på projektet skriver: *“Boligerne blev også modtaget godt og udlejet med det samme – og ventelisten bliver hele tiden længere.”* (KAB 2018:38)

Problemstilling

Den klassiske måde at forstå ghettoer og udsatte boligområder i Danmark har teoretisk været via Wacquant på trods af, at Wacquant selv mener, at man ikke kan tale om sådanne i en dansk kontekst. Det viser sig, at begrebet bruges uden, at det lever op til definitionen. Her ligger der et argument for at supplere Wacquant med øvrige teorier for at forstå, hvad der er identitetsskabende for et sted. Wacquant anerkender alligevel, at der i alle byer er almene boligområder, som kan være stigmatiserede, som beror på, at den negative identitet bliver fastholdt, men i Farum Midtpunkt ses det, hvordan man faktisk har formået at lykkedes med netop at skabe forandringer ud fra boligadministrationsselskabet og boligorganisationens synsvinkel, da man er gået fra tomgang til venteliste. Dette er lykkedes med afsæt i en branding af Farum Midtpunkt, som modsat Wacquant, lægger vægt på at fremhæve enkelte positive kvaliteter ved et sted - hvilket førhen primært er blevet brugt i forbindelse med at tilføje øget værdi til et produkt netop gennem brandet.

Man har således i Farum Midtpunkt arbejdet med stedsidentiteten og for at forstå, hvad Farum Midtpunkts identitet er konstrueret af, kan det være relevant at have begge af ovenstående perspektiver for øje, da de ikke synes fyldestgørende hver for sig. Dette fordi Wacquant ikke er fyldestgørende til at forklare den positive transformation og branding-perspektivet ikke kan forklare, hvordan en stigmatisering påvirker et område. Identiteten af Farum Midtpunkt har vi sat os for at undersøge, med afsæt i den transformation området har gennemgået. Med afsæt i dette er følgende problemformulering udarbejdet:

Hvilken identitet har Farum Midtpunkt i dag i forhold til både fysiske og sociale forhold og hvordan adskiller denne identitet sig fra tidligere baseret på de nye beboeres stedsfortællinger heraf?

Hertil er følgende underspørgsmål opstillet:

- Hvilken stedsidentitet købte de nye beboere sig ind på, da de valgte at flytte ind?
- Hvilken stedsidentitet kommer til udtryk efter de nye beboere er flyttet ind?

Identiteten af Farum Midtpunkt vil blive undersøgt i lyset af de nye beboeres stedsfortælling, da de fungerer som lokomotiv for og bærere af den transformation, der er foregået. Således bliver stedsfortællinger i specialet den måde, hvorpå stedets identitet bliver repræsenteret.

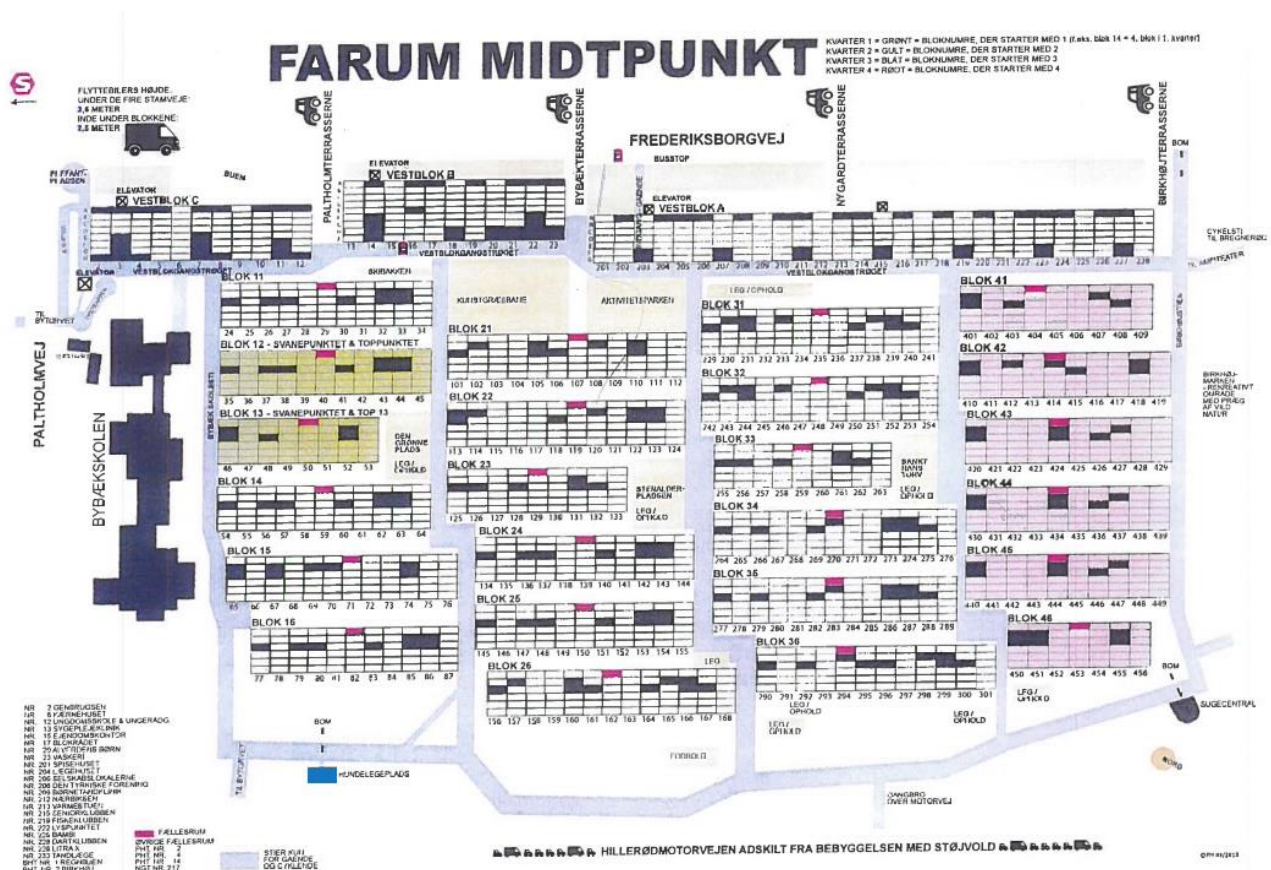
Problemformuleringen vil blive besvaret gennem enkeltinterviews med nye beboere, som er flyttet ind efter Farum Midtpunkt stod færdig i sin omdannede form. Som supplerende for de nye beboeres fortællinger vil udsagn fra oprindelige beboere, som har boet i afdelingen i en længere periode, inddrages løbende. Teoretisk vil der tages afsæt i Doreen Masseys forståelse af steders identitet som værende relationelle og foranderlige, hvilket fungerer som rammesætning for specialet. Wacquant vil blive anvendt til at forklare, hvordan en stigmatisering påvirker Farum Midtpunkt, mens brandingperspektivet, med afsæt i Gregory Ashworths begreber indenfor Place Branding, skal forklare, hvordan man gennem fremhævelse af enkelte kvaliteter, kan skabe identiteten af et sted. Endvidere vil der tages forbehold for, at stedet der undersøges, Farum Midtpunkt, implicerer informanternes hjem, som vil præge deres stedsfortællinger deraf, ligesom der vil være dele af stedsfortællingerne, der knytter sig til boligpræferencer.

Afgrænsning

Specialet har valgt at afgrænse sin dataindsamling til nye beboere, da de ses som bærere af den forandring, der er sket i Farum Midtpunkt. Da renoveringerne som tidligere nævnt er udført i et kvarter ud af fire, Birkhøjterrasserne, er der en naturlig afgrænsning for hvilke informanter, der kan inddrages. På trods af det er et bevidst valg, betyder det, at identiteten af Farum Midtpunkt kun bliver repræsenteret fra Birkhøjterrasserne, som således kun er en fjerdedel af hele boligafdelingen.

Casebeskrivelse af Farum Midtpunkt

Farum Midtpunkt er en bydel i Farum i Furesø Kommune, som er et alment boligområde. Boligområdet er omgivet af tre hovedveje og en motorvej mod øst. Op ad den sydlige ende af Farum Midtpunkt, hvor der tidligere lå en skole, som var knyttet til området, er der nu aktivitetscenter og boldhal (Bendsen 2017:403). Op ad den nordlige ende af Farum Midtpunkt findes et større grønt areal, som primært benyttes som hundepark af beboerne i Farum Midtpunkt (Bilag 2). Endvidere har boligområdet funktioner som daginstitutioner, lægehus, tandlæge og ungdomsskole iboende, samt genoptræningscenter, rehabiliteringsboliger og seniorbofællesskab som blev etableret i 2015 (KAB 2018:29;39). Boligområdet har man opdelt i fire mindre kvarterer bestående af seks blokke hver især, som kaldes; Birkhøjterrasserne, Bybæktterrasserne, Paltholmterrasserne og Nygårdterrasserne, samt det man kalder vestblokken, som grænser op af hovedvejen, Frederikssundsvej. Således er der 27 blokke i alt i Farum Midtpunkt (KAB 2018:7f). Farum Midtpunkts opbygning kan ses på nedenstående billede:

(Farum Midtpunkt 2018)

Boligafdelingen består i alt af 1645 boliger, hvoraf de fleste er store fireværelses lejligheder på 130 m² (Landsbyggefonden 2018). De 130 m² store lejligheder er atypisk store for almene boliger, da man på nuværende tidspunkt ikke må bygge boliger, der er større end 110 m² i den almene sektor (Transport-, Bygning og Boligministeriet 2011). Ligeledes er det i Farum Midtpunkt tilladt at have fire husdyr, hvilket også er atypisk for lejemål (KAB 2017:31).

Som nævnt er Farum Midtpunkt tegnet af arkitekterne ved Fællestegnstuen, Jørn Ole Sørensen, Viggo Møller-Jensen og Tyge Arnfred, og en form for modernistisk prestigebyggeri og har via sin anderledes udformning med etageforskudte boliger og sine rustne facader et særligt og atypisk udtryk. Dette er årsagen til, at Farum Midtpunkt siden sin opførelse har været kendt under navnet Rustenborg (KAB 2018:18). De forskudte boliger og det rustne udtryk kan ses på nedenstående billede:

(Furesø Boligselskab 2018)

Byggeriet besidder kvaliteter, som halvfjerdsbyggerierne er kendt for, nemlig de grønne områder. Uderummene mellem blokkene er beplantet med høje træer og mellem terrassehusene finder man tre større pladser Sankt Hans Torv, Stenalder Pladsen og Grønne Plads. Ved alle pladserne finder man flere forskellige bærbuske og frugttræer, som sikrer et rigt fugleliv i selve bebyggelsen. Det rige fugleliv er ikke kun tænkt ind i beplantningen af området, men ligeledes ind i betonkonstruktionerne i Farum Midtpunkt, da man heri finder indbyggede fuglekasser. Mellem nogle af blokkene har man etableret små bede og urtehaver. Samtidigt vokser der græs på de flade tage, som skaber en kontrast til den rustne facade, hvilket vidner om, at man har forsøgt at få naturen ind i Farum Midtpunkt (Bendsen 2017:407ff; Bilag 2).

Under Midtpunktets terrassehuse findes i alt fire parkeringsdæk, og over parkeringsdækket finder man et fodgængerniveau. På fodgængerniveauet er der en lang fodgængergade, som følger hele vestblokken. Dette betyder at al kørende trafik, så vidt muligt, er skjult for fodgængere. På

fodgæנגergaden findes der flere forskellige fællesfaciliteter og forretninger, blandt andet en kiosk, pizzeria og bodegaen "Spisehuset". Fra vestblokkens fodgæנגergade kan man finde vej til de andre blokke i boligområdet via tre mindre gader (Bendsen 2017:403; Bilag 2).

Hver blok er organiseret omkring et indre gangstrøg i stueplansniveau. Gangstrøgene er hvad man i daglig tale, ville kalde for en opgang. Det er den gang, der er inde i blokkene, der forbinder cykelskur, fælleslokale og naturligvis alle de lejligheder, der er i blokken. Da man byggede Farum Midtpunkt, var det tiltænkt som et socialt tiltag, der skulle sætte rammerne for et fællesskab mellem beboerne. Dog gjorde regler for brandsikkerhed, at man ikke kunne udfolde, hvad man fra arkitekternes side havde planlagt med gangstrøgene (Bendsen 2017:406; Feltnoter). De store gangstrøg kan ses på nedenstående billede:

(Dominia 2018)

Selve lejlighederne består af store etetages og toetages lejligheder, som alle har en stor tilhørende terrasse på ca. 30 m², to badeværelser og tre værelser samt opholdsrum og køkken. Etetages lejlighedernes værelser og stuer har alle egen udgang til terrassen. I toetages lejlighederne finder man entre, et badeværelse og to værelser samt terrasse på nederste plan og på anden sal finder man et værelse, badeværelse og køkkenalrum, hvorfra man har adgang til den anden terrasse. De oprindelige køkkener er snedkerkøkkener speciallavet til Farum Midtpunkt (Bendsen 2017:406).

Birkhøjterrasserne er blevet PCB-renoveret. Renoveringen har været gennemgribende på den måde, at man har været nødt til at nedslibe betonoverfladerne samt malerbehandle dem. På fælleslokalerne og gangstrøgene er gulvene blevet belagt med linoleum, og meget af det rå oprindelige udtryk er således væk indvendigt i disse blokke (Bendsen 2017:406f). Den synlige renovering for beboerne har bestået i udskiftningen af de oprindelige skabe og gulve samt alle betonflader blev sandblæst og nypudset. Derudover blev køkkenerne udskiftet (KAB 2018:30ff)

Markedsføringsmaterialet

Som nævnt i problemfeltet anvendte man nye metoder for at tiltrække beboere til Faurm Midtpunkt, herunder en atypisk markedsføringskampagne. Man forsøgte at sælge en boligdrøm og for at sælge denne hyrede man professionelle boligfotografer og -stylist, som skulle hjælpe med at brande og iscenesætte boligerne til netop de udvalgte målgrupper (KAB 2018:48ff).

(KAB 2018)

Ligeledes brugte man utraditionelle formidlingsplatforme for den almene sektor, blandt andet ved annoncere i trykmedier, samt Politikens online boligside, S-togs TV, Google AdWords samt åbent hus events. Med den langsigtede markedsføring, hvor man forsøgte at brande Farum Midtpunkt i en bred forstand har med lavet boligreportager i boligmagasiner og annoncer på biblioteksposer, bogmærker, Go Cards og plakater samt via sociale arrangementer som gratiskoncerter (KAB 2018:48ff).

Teori

I det følgende afsnit vil specialets teoretiske perspektiver blive udfoldet med hvilken problemformuleringen skal besvares. Den teoretiske ramme består af Doreen Masseys forståelse af steders identitet, derudover anvendes Loïc Wacquants teoriapparat Advanced Marginality, samt markedsføringsteorien Place Branding med afsæt i Gregory Ashworths definition heraf. Ligeledes vil der præsenteres en rammen for stedsfortællinger som sættes i forhold til boligpræferencer og hjemforståelser. Først vil der redegøres for udvælgelsen af disse teoretiske perspektiver, hvorefter de hver især vil blive præsenteret og slutteligt vil disse blive operationaliseret.

Udvælgelse af teori

Vi vil kigge på stedet Farum Midtpunkts identitet. Derfor er der udvalgt forskellige perspektiver på steder og hvordan deres identiteter skabes.

Specialets teoretisk funderede forståelsesramme, er sat af humangeografen Doreen Massey og hendes forståelse af steders identitet som værende relationel og som værende bestemt af individuelle positioner samt at stedets forudgående historier. Denne stedsforståelse er relevant for specialet, som netop søger at afdække en forandring i stedet Farum Midtpunkts identitet. Da vi vil undersøge Farum Midtpunkts stedsidentitet baseret på informanternes individuelle fortællinger herom, må der tages højde for, at Farum Midtpunkt for dem ikke er hvilket som helst sted - men deres hjem. Derfor har vi valgt at udfolde boligpræference- og hjemperspektiver, som forståelsesrammer, der kan forklare dele af indholdet i vores informanternes fortællinger, da informanterne både vil blive spurgt ind til tiden forud for indflytning og tiden som nuværende beboere. Da Farum Midtpunkt er et stigmatiseret område vurderes det af relevans at inddrage sociologen Wacquants begreb Advanced Marginality for at forstå de negative og fastholdende elementer som identitetskonstruerende for stigmatiserede steder. Da der fra boligorganisationens side er italesat en positiv ændring i Farum Midtpunkts stedsidentitet, er Wacquant ikke fyldestgørende som specialets primære teoriapparat. Med afsæt i markedsføringen og det strategiske ønske fra boligorganisationen KAB side om at brande Farum Midtpunkt, inddrages derfor geografen Gregory Ashworths teoretiske perspektiv på at brande steder, som beror på, at man gennem fremhævelse af enkelte positive elementer, kan skabe en bestemt identitet for et sted, som netop er hvad boligorganisationen har gjort.

Hertil kan Place Branding og Wacquant siges at være modpoler til hinanden, hvorved muligheden for at belyse flere aspekter af Farum Midtpunkts identitet øges.

Doreen Massey - Steders identitet

Stedsbegrebet er et diskutabelt emne i mange forskellige fagdiscipliner - humangeografen Doreen Massey (1944-2016) er en af mange, der har diskuteret dette med et særligt fokus på globaliseringens betydning. Sociale relationer har i takt med globaliseringen fået nye måder at udforme sig på og da sociale relationer altid har en spatial form og indhold, er disse samfundsmæssige ændringer afgørende for netop stedsbegrebet ifølge Massey (Massey 1994:1). Globaliseringens indtog er en blandt mange faktorer til, at der gennem de seneste år er sket store samfundsmæssige ændringer. Dette ses tydeligt på verdensøkonomien, hvor kapital i dag, grundet konstant voksende muligheder inden for kommunikation, eksporteres hurtigt og på internationale niveauer. Det er netop dette økonomiske perspektiv, som Massey tager afsæt i, når hun vil eksemplificere, at sociale relationer i takt med udviklingen nu tager sig ud i en ny spatial form; en form som strækker udover de specifikke geografiske fikseringer, der refereres til, og ikke mindst en dynamisk form (Massey 1994:158ff). Ligeledes mener Massey, at globaliseringen har påvirket den sociale organisering og at individer kan tilhøre flere sociale grupper på samme tid. Disse grupperinger og deres placering set i forhold til verdensøkonomien er afgørende for, hvordan deres oplevelse er af sted. Udover placeringen i dette økonomisk funderede hierarki, er faktorer som etnicitet og køn også af betydning for, hvordan stedet opleves og erfares (Massey 1994:164).

Endvidere tager Massey afsæt i en forståelse af stedet som impliceret af tid, hvortil hun mener, at det altid er nødvendigt at tænke i tid- og rum konstellationer (Massey 1994:2). Massey advokerer for, at det spatiale er et grundelement i produktionen af historie, hvorfor man ifølge Massey altid er nødt til at have det forgangne in mente, når man vil sige noget om det nuværende (Massey 1994:167).

Massey anfægter, at stedets identitet i politiske og akademiske fremstillinger ofte har været defineret som fast, afgrænset og stedsbundet. I stedet mener Massey, at steders identiteter er skabt af sociale relationer, og da de sociale relationer som redegjort for er dynamiske og udstrakte, må identiteterne på stederne givetvis være af samme karakter og derfor løse og mere åbne i sin struktur (Massey 1994:169). Endvidere anfægter Massey traditionen, der siger, at identiteten er præget af (ofte negative) modsætningsforhold med 'det udenfor'. I stedet mener hun, at steders identitet skabes i *samspil* med 'det udenfor', som går i tråd med den forståelse der hersker af identiteter i dag, som netop værende relationelle (ibid.).

Stedsfortællinger - fra et (bo)sted

I det følgende vil der blive præsenteret forskellige perspektiver, som kan udgøre en forståelsesramme for de fortællinger, der skabes fra og om et (bo)sted, da det forventes at udgøre en del af vores informanternes fortællinger. Først vil perspektiver på boligpræferencer blive præsenteret, hvorefter perspektiver på hjemforståelser vil blive præsenteret, herunder *Hvad er hjem?*, *Hjem og hverdagsliv* samt *Hjemmets funktioner*.

Boligpræferencer

Sociologen Hans Kristensen og adjungeret professor ved Aalborg Universitet Hans Skifter Andersen har undersøgt danskernes boligønsker med afsæt i en surveyundersøgelse (Kristensen & Andersen 2009:4). Kristensen og Andersen har identificeret fire kategorier, der primært tages afsæt i, når man undersøger befolkningens boligpræferencer, hvilke er; *boligen og dens omgivelser*, *det lokale område*, *lokale offentlige og private servicefaciliteter* samt *lokalisering og transport*.

I boligen og dens omgivelser indgår antallet af værelser og den samlede størrelse på boligen, type af ejerform, boligens kvalitetsmæssige niveau og muligheder for indretning, bygningstype, arkitektoniske udtryk, private uderum samt muligheden for eller fraværet af udsigt, luft, lys og støj.

Kategorien det lokale område indeholder karakteren og vedligeholdelsen af de omkringliggende arealer, fraværet af trafikgenererede gener, beliggenheden i forhold til naturområder, muligheden for naboskab, områdets omdømme samt uroligheder i området.

Den tredje kategori indbefatter beliggenheden i forhold til adgangen til lokale offentlige og private servicefaciliteter, eksempelvis institutioner, butikker og kulturtilbud.

Den fjerde kategori lokalisering og transport indbefatter transportmuligheder og afstanden til arbejde og omgangskreds, samt betingelser bestemt af kommune (Kristensen & Andersen 2009:18).

Kristensen og Andersen har ligeledes forsøgt at afdække, hvilke motiver der ligger til grund for at vælge at flytte ind i lejebolig. Man har identificeret følgende bevæggrunde for at flytte i lejebolig; at boligen er let at komme af med igen, at man er mindre konjunkturfølsom, at det ikke kræver optagelse af huslån, at den månedlige boligudgift er lav, at der er færre vedligeholdelses- og reparationsposter og slutteligt at der er mulighed for boligstøtte (Kristensen & Andersen 2009:56).

Hjem

Hvad er hjem?

Historisk set er der ofte blevet sat lighedstegn mellem hus og hjem, hvilket også har været tilfældet i hjemforskningen. Dog er det også set, hvordan man knytter hjem til større skalaer i form af nabolag, regioner og lande (Deprés 1991:97). Endvidere findes der perspektiver, der mener, at hjem nærmere er knyttet til følelser, og altså ikke spatialt afgrænset (Mallet 2004:83). I forlængelse heraf er der i nyere globaliseringstid blevet anvendt nye og mere abstrakte tilgange til hjem, som beror på, at hjem er noget man performer (Mechlenborg 2007:82).

Hverdagsliv og hjem

Vigtigheden af hverdagslivet og hjemmet for den enkelte har gennemgået en udvikling, hvilket Marianne Gullestad har skrevet om. Før moderniteten var samfundet ikke-sekulariseret og var i høj grad styret af kirken, og derved fandt den enkelte mening og betydning i tilværelsen gennem religionen som styrende herfor. Hverdagslivet blev i denne kontekst betragtet som værende trivielt og uinteressant. Ifølge Agnes Heller, som Gullestad refererer til, udspilles hverdagslivet, hvor man dagligt opholder sig og dermed i de omgivelser, der ligger nært omkring os, hvorfor hjemmet bliver betragtet som en arena herfor (Gullestad 1989:24). I takt med moderniseringen blev samfundet sekulariseret, og man stod overfor at skulle finde meningsskabelse andetstedsfra. Som resultat heraf gik hverdagslivet og hjemmet, som arena herfor, fra at være det trivielle og ligegyldige, til nu at være det sted, hvori tilværelsens mening centrerer og skabes (Gullestad 1989:26f). Ligeledes bliver globaliseringen og den fremmedgørelse, der ligger heri, understregende for betydningen af hjemmet og de tætte relationer, som netop kan etableres og dyrkes heri (Gullestad 1989:27f). Således er hjemmet knyttet tæt sammen med hverdagslivet, hvorfor det kan være svært at tale om hjemmet uden at referere hertil.

Hjemmets funktioner

Professor ved Laval Universitet Carole Deprés har lavet et litteraturstudie, der har undersøgt hvilke forskellige funktioner, der oftest knyttes til og forbindes med hjemmet - beroende på hjemmet som værende en bolig. En af disse funktioner er, at hjemmet kan være det sted, man har kontrol over og som endvidere tilbyder fysisk sikkerhed til dets beboere. I tråd hermed kan hjemmet ses som værende det sted, der tilbyder privatliv, hvor man finder tilflugt fra den omkringliggende verden og i øvrigt selv bestemmer. Hjemmet kan ligeledes være et symbol for, hvordan den bosatte opfatter sig selv og sine værdier - og ligeledes hvordan omverdenen skal opfatte personen (Deprés 1991:98). Dette går i tråd med en anden funktion hjemmet kan have, som er skabt af de interne processer og

den omgang beboerne har med sit hjem; mulighed for prægning af sit eget hjem. Igen kan hjemmet blive et symbol for og være med til at afspejle, hvem man som person er, eller hvordan man i alle fald gerne vil fremstå og opfattes (ibid.). Dog er der også uforanderlige elementer i hjemmet, såsom hjemmets materielle struktur, blandt andet dets ydre udseende og dets indre rummelighed, som dets beboere kan have forskellige holdninger til. Hjemmet er ligeledes en midlertidig proces, som kun kan opleves gennem tid. Over tid vil ens hjem blive mere familiært og vil give beboerne en større følelse af at høre til. Hjemmet kan således være minder, f.eks. fra ens barndom eller det sted, hvor ens børn voksede op og dermed være en forbindelse til tidligere oplevelser (Depress 1991:98). Hjemmet kan også være det sted, hvor man styrker og sikrer ens relationer til de mennesker, man holder af. Hjemmet er en ramme for ens aktiviteter, såsom arbejde, hobbyer, fritidsaktiviteter samt rammen for aktiviteter knyttet til de menneskelige psykologiske behov (Depress 1991:98).

Loïc Wacquant - Advanced Marginality

Sociologen Loïc Wacquant har beskæftiget sig med ghettoområder og opererer med forskellige ghettobegreber. I værkerne har han været med til at definere forskellige former for ghettoer med afsæt i deres udvikling gennem historien og samfundets strukturelle udvikling, da der ifølge Wacquant i takt med denne udvikling har været brug for nye tilgange til marginalisering i urbane zoner. Advanced Marginality er, ifølge Wacquant, de elementer, der opretholder den rummelige marginalisering og dermed stedets identitet. Med afsæt i dette har Wacquant identificeret forskellige karakteristika, som kendetegner denne rummelige marginalisering (Wacquant 2008).

Advanced Marginality beror blandt andet på følgende karakteristika; *territorial fiksering og stigmatisering, rumlig fremmedgørelse og opløsning af sted* samt *social fragmentering og symbolsk opbrydning*.

Det første karakteristika, *territorial fiksering og stigmatisering*, er når steder risikerer at få negative attributter fast knyttet til sig. Stigmatisering af de isolerede boligområder kommer både indefra og udefra, hvor begge sider har en forestilling af stederne som værende symbol for dårlighed. Denne diskurs skaber et form for 'fjendebillede' af områderne, som kommer både nedefra i hverdagsinteraktionerne mellem menneskene og oppefra gennem journalistikken, politikerne, bureaukratiet og selv gennem forskere. Når boligområder stigmatiseres, rammer stigmatiseringen individer, som ifølge Wacquant, allerede lider under anden form for stigmatisering. Wacquant henviser til Erving Goffmans kategoriseringer af stigma, hvor den første stigmatisering er knyttet til fysiske særtræk, som fysiske handicaps, mens den anden er knyttet til psykiske særtræk i henhold til ens personlighed og den sidste de sociale karaktertræk som eksempelvis etnicitet, race eller religion. Wacquant mener, at den territorielle stigmatisering skal

forstås på lige fod som de øvrige sociale karaktertræk, dog kan den territoriale stigmatisering brydes eller helt fjernes gennem den geografiske mobilitet i modsætning til de andre sociale stigma (Wacquant 2008:237f).

Wacquant beskriver, hvordan det territorielle stigma skaber: "*a muted sentiment of guilt and shame whose unacknowledged weight wraps human contact*" (Wacquant 2008:239). Det er derfor ikke ualmindeligt, at mennesker, som bor i disse områder føler, at de bør komme med undskyldninger for, hvorfor de har valgt at bo i et område, som 'pletter' deres image eller den forestilling, de har af dem selv. Det ses ofte, hvordan beboere i et stigmatiseret område benægter at have lokale tilhørsforhold dertil. Man forsøger at distancere sig selv fra både området og beboerne i området, som man ved, er tilsmudset og som medierne og andre diskurser ikke stopper med at tegne et forringet billede af. Det betyder at beboerne forsøger, at svække den sociale uværdighed som området skaber, ved at skubbe stigmaet videre og over til en ansigtsløs dæmoniseret anden som eksempelvis immigrantfamilien eller naboen, hvilket kan svække det sociale fællesskab yderligere (Wacquant 2008:238ff). De effekter territorial stigmatisering har kan også ses på det offentlige beslutningsniveau. Når det er blevet almindeligt kendt, at et boligområde ligger udenfor normen, er det nemt for politikerne eller andre aktører at retfærdiggøre specielle tiltag, som ligger udenfor ellers udøvet praksis. Dette kan enten bevidst eller ubevidst have til formål at destabilisere og yderligere marginalisere et områdes beboere, som kan gøre dem usynlige eller drive beboerne ud af ellers eftertragtede steder. Dette kommer til udtryk, når man forsøger at sprede beboerne udenfor området og i stedet forsøge at tiltrække nye og ressourcestærke beboere i et forsøg på trække boligområdet med ind på et konkurrencepræget boligmarked, uden at bekymre sig om de tidligere beboere og hvor de placeres (Wacquant 2008:240f).

Det andet karakteristika, *rumlig fremmedgørelse og opløsning af sted*, omhandler et tab af det menneskelige, kulturelle, familiære og lokale liv, som er de marginaliserede identificerer sig selv med og med hvilket gør, at de føler sig hjemme og i sikkerhed. Det vil sige, at selve oplevelsen af stedet har ændret sig, hvor man tidligere oplevede området som værende orienteret mod lokalfællesskabet og hvor man skabte fælles mening, men som nu er præget af individualisering og områderne til at være noget, man bør frygte og flygte fra (Wacquant 2008:241f).

Det tredje karakteristika, som Wacquant beskriver, er *social fragmentering og symbolsk opbrydning*. I modsætningen til hvad Wacquant mener, var udbredt i de forhenværende ghettoer, er der nu tale om en klassenedbrydning og ikke en klassekonsolidering. Mennesker i disse områder mangler repræsentation, hvilket betyder, at man er uden en fælles stemme, som kan være forgangstalere for en alternativ fremtid og rettigheder. Manglen af et fælles sprog besværliggør foreningen af beboerne i boligområderne og også bekæmpelsen af de mange udfordringer, de

møder i samfundet. Det er en udfordring bare at italesætte de mange sociale fragmenter og derfor forstås og defineres de ikke som værende en samlet klasse. På nuværende tidspunkt er det 'bare' individer som alle defineres negativt (Wacquant 2008: 244ff).

Branding af steder

I det følgende vil Gregory Ashworths Place Branding teori blive udfoldet. For at forklare Place Branding vil der tages afsæt i en redegørelse for, hvordan man tidligere har markedsført steder.

Place Marketing

Place Marketing, at markedsføre et sted, er efterhånden blevet en naturlig iboende del af Place Management, det at skabe et sted, ifølge Gregory Ashworth og Mihalis Kavaratzis, og tror man, at markedsføringen af steder er ny, tager man fejl - steder har for længst taget markedsføringen til sig som en del af deres planlægning og administration. Dette fordi der altid har været og vil være alternative steder, man kan vælge, af eksempler kan bosætning og rejsedestinationer nævnes, men også de mere banale valg såsom legeplads eller rute til gåtur (Ashworth & Kavaratzis 2008:151ff). Place Marketing har været anvendt på forskellige måder gennem årene, hvilket bliver præsenteret i det følgende for at give en forståelse for udviklingen for Place Marketing, herunder hvordan Place Branding blev til.

I det 19. århundrede var opreklameringen af steder en reaktion på den øgede konkurrence mellem steder, som konsekvens af globaliseringens indtog på markedet. Særligt kunne det ses i det amerikanske western, som benævnes som værende et af historiens mest mærkbare eksempel på salg af steder, hvordan man med reklamer forsøgte at tiltrække både byboere og landmænd til at bosætte sig i området. Derudover så man i midten af det 19. Århundrede, hvordan man brugte Place Marketing til at få attraktive besøgssteder til at skille sig ud, og derved har turisme og Place Marketing længe været forbundet med hinanden. Endvidere er forstaden, som voksede frem som et resultat af samfundsmæssige strukturændringer, ligeledes et eksempel på hvordan Place Marketing er blevet anvendt. Forstæderne skulle ikke kun skabes i befolkningens bevidsthed, men også opretholdes og stå stærkt og konkurrencedygtigt, som et alternativt tilbud til byen og de øvrige fremvoksende forstæder (Ashworth & Kavaratzis 2008:154f).

Grundet ændringer i den globale økonomi opstod der nye arenaer for konkurrence, som gjorde at det var nødvendigt at tænke i nye baner indenfor markedsføringen - også i forhold til lokationer. Heraf kom markedsføringsstrategien, hvor man forsøger at tilføje et bestemt brand til en virksomhed. På trods af at steder og produkter ikke er ens, kan steder alligevel behandles som

værende virksomhedsbrands, da der er mange sammenhænge mellem at markedsføre et sted og virksomhedsbrands. Hertil kan følgende ligheder nævnes; tværfaglige rødder, skal kunne tale til forskellige interessenter, høj grad af kompleksitet, en flerfacetteret identitet som kan appellere til flere målgrupper samt har behov for en langsigtet vision (Ashworth & Kavaratzis 2008:158).

Dog er steder ikke virksomheder, men steder kan lære meget fra branding og de værktøjer man benytter sig af og vil man anvende branding på steder, må man, ifølge Ashworth og Kavaratzis, tilpasse branding efter steders betingelser og karakteristika (ibid.).

Place Branding

Ashworth har defineret netop Place Branding og måder, hvorpå man kan arbejde med steders identitet. Ligesom Place Marketing, arbejder Place Branding ud fra idéen, om at opdage eller skabe noget unikt, som differentierer et sted fra andre både for at konkurrere på populariteten og værdien af stedet. Branding har længe været brugt af forbrugsproducenterne, der kæmper for at adskille sig fra konkurrenternes produkter, som ligner fysisk og/eller har samme funktion som hinanden. Dette betyder, at man knytter nogle bestemte associationer til et mærke via branding, og forbrugerne kan derfor være villige til at betale mere for deres produkt på trods af, at produktet kan fås billigere hos en anden producent. Det vil sige, at en vare får tilføjet værdi via mærket uden, at man nødvendigvis ændrer på de fysiske karakteristika heraf (Ashworth 2009:9f).

Ashworth mener, at mennesker skaber mening om et sted ved konstruere egne forståelser af stedet ud fra forskellige former for kontakt. Place Branding skal således forstås som en måde, hvorpå man forsøger at skabe indflydelse på de processer, som fører til en bestemt mening og forståelse af stedet og interaktion med stedet. Ashworth har identificeret forskellige greb, som kan ibrugtages i forskelligt omfang, når man brander steder. To af disse greb er *flagship building* og *signature design*, som tager afsæt i de synlige kvaliteter af de offentlige rum (Ashworth 2009:14).

Flagship building omhandler fremstillingen af en bygning og dens symbolik i højere grad end selve bygningens funktion. Eksempler på sådanne bygninger kunne være Colosseum i Rom eller Burj Khalifa i Dubai, hvor man med disse bygninger forsøger at signalere budskaber ud om de mennesker eller institutioner, der opførte dem. En flagship building er afhængig af, at arkitekturen er opsigtsvækkende for at få omtale. Næsten ligeså vigtig som arkitekturen er selve arkitekten eller kunstneren bag, som eksempelvis Jørn Utzons Operahus i Sydney. I de fleste tilfælde er flagship buildings offentligt tilgængelige, da det oftest kun er staten eller kommuner, der har ressourcerne og behovet for at skabe denne form for branding. Men flagship building er sjældent nok i selv for at skabe den tilsigtede branding og skal ofte etableres med andre tiltag og strategier. Problemet med dette er, at bygninger ofte holder længere end de øvrige tiltag, der blev igangsat sammen med

bygningen. Ligeledes kan det være svært at udskifte bygningerne, eller hvad de symboliserer med andre værdier (Ashworth 2009:14ff). Det kan ende med, at bygningerne i stedet bliver, hvad Ashworth kalder, en *white elephant*, hvilket er spektakulære bygninger, der ikke værdsættes (Ashworth 2009:20f).

Det andet fysiske redskab er *signature design*, som er et gennemgribende design, hvor et bestemt design eller stil ses i flere bygninger eller udearealer, hvilket tilsammen udgør et bestemt udtryk. Designet selv kan gøre, at en forbipasserende instinktivt ved, hvilket sted han befinder sig (Ashworth 2009:16f).

Ifølge Ashworth er der dog ikke en nem vej til at forandre, hvordan et sted opfattes. Et instrument eller redskab kan ikke alene rebrande et sted, der skal flere og mere til, og når det lykkes, er det ofte en ændring, der finder sted i en bestemt lokal kontekst på et bestemt tidspunkt, idet udefrakommende faktorer også har betydning for, hvordan et sted opfattes (Ashworth 2009:21).

Operationalisering

Masseys forståelse af steders identitet vil som før nævnt fungere som en ramme og udgøre specialets forståelse af sted. Massey vil herunder blive anvendt til at belyse, hvordan vores informanter erfarer steder, hvordan Farum Midtpunkts tidligere identiteter er af betydning herfor samt hvordan Farum Midtpunkts identitet er relationel.

I specialet bliver stedsfortællingerne måden, hvorpå der opnås indsigt i Farum Midtpunkts identitet. Disse vil berøre boligpræferencer og hjemforståelser, som vil anvendes som forklaringsramme for det (bo)sted informanterne taler fra og om. Således vil disse forklaringsrammer bruges til at 'vikle' dele af stedsfortællingerne ud af udsagn omhandlende boligpræferencer og hjem.

Wacquants teoriapparat Advanced Marginality anvendes i specialet til at forklare elementer i Farum Midtpunkts stedsidentitet som er konstrueret og fastholdt ud fra negative karakteristika. Hvoraf begreberne territorial stigmatisering, opløsning af stedet samt social fragmentering og symbolsk opbrydning vil blive brugt til at forklare, hvordan stigmatiseringen af Farum Midtpunkt påvirker stedet indefra herunder dets beboere i det daglige og dermed også beboernes fortælling om Farum Midtpunkt samt belyse, hvilke taktikker informanterne som værende bosat i et stigmatiseret område anvender.

Ashworths teori Place Branding anvendes i specialet til at forklare, hvordan man fremhæver nogle fysiske elementer som værende positive elementer frem for andre, som identitetsskabende for

Farum Midtpunkt og dermed påvirkende for stedsfortællingen deraf. Place Branding anvendes ofte i kommercielle sammenhænge, og da den i nærværende speciale anvendes i non-profit sammenhæng, i form af den almene sektor, vil teorien ikke kun blive anvendt i sin traditionelle forstand. I øvrigt bliver Place Branding normalt brugt for at tiltrække brugere til bestemte områder og adskiller sig på den måde fra nærværende speciales anvendelse, da teorien her appliceres på et boligområde. Derfor er der taget visse forbehold samt foretaget justeringer; flagship building, beror på, hvordan man med en enkelt bygning kan symbolisere værdier for et helt sted. I stedet vil der i specialet blive brugt begrebet 'flagskib' som en måde, hvorpå man gennem fremhævelse af enkelte kvaliteter kan skabe en identitet for et sted, hvor der ideoende fremhævelsen ligger en overskyggelse af andre dele af stedet. Modsat 'flagskib' vil begreberne 'signatur design' og 'white elephant' bruges i sin rene form, dog stadig med forbehold for, at det er et boligområde.

Metode

I nærværende afsnit vil specialets metodiske tilgang blive uddybet samt overvejelser om, hvordan disse er benyttet. Afsnittet vil indeholde specialets forståelsesramme, empiri og empiriindsamling herunder interview som metode, interview med de nye og oprindelige beboere - rekruttering, præsentation og anvendelse heraf, udarbejdelse af interviewguides, præsentation af informanter, lokation, transskribering og feltnoter. Efterfølgende vil etiske overvejelser, metodisk validitet samt analysestrategi blive udfoldet.

Specialets forståelsesramme

For at få indblik i Farum Midtpunkts forandrede stedsidentitet er forskellige perspektiver anvendt, da der jævnfør Massey er forskellige måder at anskue steder på samt mange forhold at tage højde for.

Indledningsvist havde vi en idé om, at vi ville indfange Farum Midtpunkts identitet ud fra udenforståendes syn herpå, hvorfor vi interviewede den medarbejder i KAB, som har været tovholder på projektet for de forskellige fysiske tiltag i Farum Midtpunkt, samt været kommunikationsansvarlig for markedsføringen. Udover at få indblik i Farum Midtpunkts historie og ændringer gennem dette interview, fik vi ligeledes en idé om, at steders identiteter bestemmes og sammensættes på bestemte måder alt efter, hvem der afgiver fortællingen. Efterfølgende interviewede vi en ejendomsmægler i Farum, for at få viden om den lokale kontekst, samt deres forhold til Farum Midtpunkt. Gennem interviewet med ejendomsmægleren fik vi fortalt, at Farum Midtpunkt på alle måder blev undladt italesat i forbindelse med salg af boliger i Farum. Dette vakte en interesse for det lokale, om hvorvidt denne holdning var repræsenteret af indbyggerne i Farum. Gennem 32 facing surveys udført i Farum fik vi bekræftet, at Farum Midtpunkt ikke fremstår særligt attraktivt, men at flere indbyggere alligevel havde bemærket en form for forbedring i Farum Midtpunkt.

Således havde vi svært ved at sætte ord på Farum Midtpunkts stedsidentitet ud fra disse udefrakommende perspektiver og valgte at interviewe beboere i Farum Midtpunkt. Vi afholdte interview med en beboer, som har boet i Farum Midtpunkt siden 70'erne, da vi formodede, at denne havde overværet denne ændring i stedsidentiteten, som boligorganisationen har italesat. Vi fik herigennem en forståelse for Farum Midtpunkt i sine tidligere år, men et indtryk af at den oprindelige beboer havde svært ved at skelne tiden derefter fra hinanden, netop på grund af den årelange tilknytning til Farum Midtpunkt i form af sit hjem. Grundet det manglende kendskab til

forandringerne i Farum Midtpunkt ovenstående informant udviste, valgte vi at fokusere på de nyindflyttede beboere i Birkhøjterrasserne, som kan siges, at have budt ind på den nye stedsidentitet af Farum Midtpunkt i form af deres indflytning heri. Endvidere valgte vi at inddrage oprindelige beboere som supplerende og understøttende for de nye beboeres udsagn.

Ovenstående vidner om, at forskellige positioner præger forståelsen af steders identitet og er ligeledes understregende for, hvilken kompleksitet der er forbundet med at undersøge og arbejde med stedsidentiteter.

Case som projekt- og forskningsdesign

I nærværende speciale tages der udgangspunkt i en enkelt case. I den forbindelse læner vi os op ad Bent Flyvbjergs forståelse og anvendelse af casestudier. Flyvbjerg mener, at casestudier rummer et fortællende element, og at der ofte er tale om en høj grad af kompleksitet, som derfor er vanskelige at indsnævre til et samlet resultat. Flyvbjerg anerkender dette og anfægter den generelle bestræbelse på at skulle kunne generalisere ud fra alle resultater. Flyvbjerg beskriver hertil, hvordan casestudier netop ikke har til hensigt at kunne generalisere ud men: *“trods vanskelighederne eller det uønskelige ved at sammenfatte casestudier, kan metoden fint bidrage til den kumulative vidensudvikling i samfundsvidenskaberne”* (Flyvbjerg 2010:485).

Empiri og empiriindsamling

Specialets primære empiri er bestående af fem interviews med nye beboere i boligafdelingen Farum Midtpunkt og sekundært af tre interviews med oprindelige beboere som supplerende. I det nedenstående vil det blive præsenteret, hvordan interview som metode er relevant, samt hvordan interviewene i nærværende speciale er udført og anvendt.

Interview som metode

Interview som metode er relevant for specialet, da der ønskes indblik i Farum Midtpunkts nuværende stedsidentitet som besvares med afsæt i de nye beboeres, og de oprindelige beboere som supplerende, individuelle og subjektive konstruktioner af netop samme i form af stedsfortællinger. I det kvalitative forskningsinterview frembringes viden mellem interviewer og den interviewede med udgangspunkt i den interviewedes daglige livsverden (Kvale & Brinkmann 2008:34). Det er således - og naturligvis - gennem det talte sprog, at viden kan udledes. Det er dog også af relevans, at have stemmeføring, mimik og kropssprog for øje (Kvale & Brinkmann 2008:47). Dette tog vi højde for gennem tilstedeværelsen af os begge til interviewet, hvor den ene

fokuserede på at stille spørgsmålene, mens den anden sørgede for at tage noter undervejs samt supplere med opfølgende spørgsmål.

Da det kvalitative interview ikke fordrer standardiserede strukturer og regler, kan interviews formes forskelligt alt efter behov (Kvale & Brinkmann 2008:32). I forsøget på at indhente så nuancerede beskrivelser som muligt, er interviewguiden løst struktureret, dog med overordnede tematikker, da der på den måde eksisterer åbenhed overfor uforudsete beskrivelser, hvilket vil uddybes i et af de følgende afsnit; *Interviewguide*.

Interview med de nye og oprindelige beboere - rekruttering, præsentation og anvendelse heraf

Forinden rekrutteringen af de nye og oprindelige beboere havde vi gjort os overvejelser om vores informanter og opstillede krav hertil. For at kunne betegnes som en ny beboer og være af relevans for specialets undersøgelsesfelt skulle disse være flyttet ind i Farum Midtpunkt efter det stod færdigt i sin omdannede form i 2015, samtidigt med at de skulle leve op til de fleksible udlejningskriterier, hvorved de kan betegnes som en del af de ressourcestærke beboere i Farum Midtpunkt. For at kunne blive betegnet som en oprindelig beboer og kunne fungere som repræsentanter for tidligere stedsidentiteter, skulle disse være indflyttet i Farum Midtpunkt forinden det stod færdigt i sin omdannede form i 2015.

For at skaffe interviews med både de nye og oprindelige beboere i Farum Midtpunkt valgte vi at udarbejde flyers til uddeling i postkasser i Birkhøjterrasserne (Bilag 3). Vi fremstillede 100 flyers og ville dermed nå ud til cirka en tredjedel af husstandene i Birkhøjterrasserne (KAB 2018:30). I de kommende dage efter uddelingen fik vi telefoniske henvendelser fra seks forskellige beboere, som var villige til at stille op til et interview, heraf var fire af dem nye beboere, mens de to øvrige var oprindelige beboere.

Vi afholdte interviewene, således havde vi tre interviews med oprindelige beboere, inklusiv det førnævnte indledende interview, samt fire interviews med nye beboere, som skulle fungere som det primære empirigrundlag. På trods af flere henvendelser fra beboere, stillede vi os umiddelbart tilfredse med disse syv informanter.

Undervejs gennem de afholdte interviews og gennem transskriptionerne deraf begyndte vi at identificere forskellige tendenser, hvoraf disse var ret entydige både hos de oprindelige og de nye beboere. Grundet en underrepræsentation af mænd hos de nye beboere, valgte vi at udføre yderligere et interview, hvorigennem vi fik bekræftet de før identificerede tendenser. Således blev

der gennem inddragelse af det ottende interview taget højde for repræsentativitet, samt en vurdering af et mætningspunkt var nået.

Interviewguides

For at besvare projektets problemformulering blev der udarbejdet to sammenlignelige interviewguides til henholdsvis de nye og oprindelige beboere (Bilag 4:Bilag 5) Den eneste forskel mellem de to interviewguides her imellem er, at de oprindelige beboere yderligere blev bedt om at sætte ord på, hvilke forandringer de har oplevet i Farum Midtpunkt siden deres indflytning.

Den første del af interviewguiden var udarbejdet med henblik på at forstå, hvilke forudsætninger og positioner informanterne taler fra, hvorfor denne del er af en introducerende karakter, hvor informanterne bliver bedt om at præsentere sig selv herunder navn, alder, job, husstandens sammensætning samt bopæl forud for indflytningen i Farum Midtpunkt.

Den anden del af interviewguiden var udarbejdet med øje for at få besvaret første underspørgsmål omhandlende kendskabet til, overvejelser om og tilvalg af Farum Midtpunkt, som alle gik forud for deres indflytning. Her var der både fokus på om informanterne havde kendskab, som var udsprunget af fysiske og af sociale forhold.

Tredje del af interviewguiden var udarbejdet med øje for at få besvaret andet underspørgsmål, som havde til formål at indfange beboernes nuværende forhold til Farum Midtpunkt og som igen bestod af de to overordnede tematikker sociale og fysiske forhold, som vi ønskede at komme omkring.

Forud for de spørgsmål som er direkte rettet mod de sociale og fysiske forhold, blev alle informanter spurgt om: "Hvilke kvaliteter ser du ved Farum Midtpunkt?". Dette blev bevidst gjort, da vi var interesserede i, hvilke tematikker beboerne selv italesatte på eget initiativ, som et forsøg på at indfange den umiddelbare stedsidentitet gennem deres fortællinger uden vores prægning. Vi så en tendens til, at de nye beboeres svar ofte omhandlede fysiske forhold som lå uden for Farum Midtpunkt eller var baseret på lejlighedens beskaffenhed. Dette gjorde, at vi således i interviewsituationen tilpassede interviewguidene spørgsmål herunder til at omhandle forhold, som bedre kunne indfange selve stedet, Farum Midtpunkt.

Som den afsluttende del af interviewet blev informanterne bedt om at beskrive Farum Midtpunkt med tre ord for at verificere kvaliteten af interviewene og relevansen af de tematikker vi havde for øje. Gennem informanternes italesættelse af disse tre ord fik vi i nogle tilfælde en ny forståelse for vores informanternes tidligere udsagn som tages højde for i fortolkningen af disse.

Præsentation af informanter

De nye beboere

Informant 1 - Bjarne:

Informant 1 er 62 år gammel og har boet i Farum Midtpunkt, Birkhøjterrasserne, i næsten tre år med sin jævnaldrende kone. Forinden boede parret i ejerlejlighed på Frederiksberg, hvor de havde boet siden 2003 og inden Frederiksberg var de bosiddende i Hillerød. Informant 1 er konsulent og arbejder til dagligt i København K (Bilag 1:1ff).

Informant 2 - Gunhild:

Informant 2 er pensionist og har boet i Farum Midtpunkt, Birkhøjterrasserne, i næsten tre år alene. Forinden havde hun boet i lejlighed på Frederiksberg i 24 år, men var nødsaget til at fraflytte lejligheden grundet opsigelse fra udlejers side. Informant 2 er nyligt pensioneret, men havde forinden en ledende stilling indenfor det offentlige (Bilag 1:14f).

Informant 3 - Laura:

Informant 3 er 31 år og selvstændig illustratør og skribent. Laura har boet i Farum Midtpunkt, Birkhøjterrasserne, i cirka 2,5 år med sine to katte og sin yngre søster som studerer. Forinden havde hun boet med sin kæreste på Frederiksberg, men er oprindeligt fra Roskilde-området (Bilag 1:30f).

Informant 4 - Lisette:

Informant 4 er 43 år og uddannet og arbejder som pædagog. Hun har boet i Farum Midtpunkt, Birkhøjterrasserne i 2,5 år med sin kæreste og hund. Forinden boede informant 4 med sin nu forhenværende mand i en lejlighed i Rødovre, hvor hun har boet størstedelen af sit liv. Kæresten til Lisette har to børn, som lejlighedsvist kommer og overnatter i lejligheden (Bilag 1:40ff).

Informant 5 - Morten:

Informant 5 er 52 år gammel og tilflyttet Farum Midtpunkt, Birkhøjterrasserne, for 2,5 år siden. Forinden han boede i Farum Midtpunkt, boede han på Vesterbro i København, hvor han er født og opvokset og i øvrigt stadig arbejder med udsatte unge. Derudover bor informanten med sin kone og sin søn og har i øvrigt flere ældre og udeboende børn (Bilag 1:57).

Informant 6 - Bodil:

Informant 6 er beboer i Farum Midtpunkt. Hun er pensionist og har boet i Farum Midtpunkt siden 1977 med mand og børn. Forinden hun boede i Farum Midtpunkt, boede hun i København, hvor hun er født. Hun boede fra 1977-2013 i en bolig, som skulle nedlægges grundet udskilningen af to blokke og blev derfor genhuset, indtil det var muligt at flytte ind i seniorbofællesskabet, hvor hun bor i dag - stadig med sin mand (Bilag 1:75).

Informant 7 - Claus:

Informant 7 er 57 år og bor i Farum Midtpunkt med sin jævnaldrende kæreste. De har boet i boligafdelingen i seks år i to forskellige lejligheder - de første tre år i Paltholmterrasserne og de resterende år i Birkhøjterrasserne. Forinden har informant 7 boet med sin kæreste i forskellige lejede rækkehuse i småbyer. Derudover har informanten voksne og udeboende børn og til dagligt er han kontorchef i en religiøs bevægelse (Bilag 1:88f).

Informant 8 - Mai-Britt:

Informant 8 er beboer i Farum Midtpunkt, Birkhøjterrasserne og har boet i området siden 1986. Informant 8 er i dag 66 år og pensioneret, men har tidligere arbejdet i sundhedssektoren i København. Derudover har informanten været genhuset i forbindelse med PCB-saneringen, men valgte at flytte tilbage til sin egen lejlighed efterfølgende saneringen (Bilag 1:104f).

Lokation

Interviewene med beboerne i Farum Midtpunkt har fundet sted i deres egen bolig. Lokationen hjemme hos informanterne er ligeledes kontekstrelevant for genstandsfeltet, Farum Midtpunkt. Dette gør det lettere for informanterne at forholde sig hertil, da vi netop udspørger informanterne om (bo)stedet, Farum Midtpunkt. Selve valget af informanternes bolig som interviewlokation har ligeledes praktiske begrundelser, da det øger deltagelsesmuligheden blandt vores informanter.

Transskribering

I det følgende vil der blive redegjort for, hvordan specialets transskribering fandt sted for at sikre gennemsigtighed i specialets fremgangsmåde.

Alle specialets anvendte interviews blev fordelt og transskriberet ligeligt imellem os, hvoraf retningslinjerne forud for transskribering var tilrettelagt. Opstod der tvivlsspørgsmål i henhold til

centrale elementer/dele af interviewet blev disse lyttet igennem i sammen for at fastlægge ordene og lyden af den pågældende passage. Selve transskriberingen udgør en analytiske proces, hvor interviewet går fra tale til skrift (Kvale & Brinkmann 2008:202). Gennem transskriberingsprocessen blev de centrale temaer, der gik på tværs af informanterne, nedskrevet, på samme måde som til selve interviewet.

Feltnoter

Forud for rekrutteringen af informanter blev her udført indledende feltarbejde med udgangspunkt i den ustrukturerede observation, som foretages i de naturlige omgivelser af vores genstandsfelt, for at få indblik i og viden om Farum Midtpunkts hverdagsliv og dynamikker (Kristiansen & Krogstrup 2012:57). Forud for feltarbejdet havde vi indledningsvist lavet en aftale med en oprindelig beboer, som var pensioneret og nu arbejder frivilligt med at foretage rundvisninger i Farum Midtpunkt. Vi blev således vist rundt i boligområdet samtidigt med at vi fik adgang til to fremvisningslejligheder, hvoraf en var ikke-renoveret og en renoveret. Observationen blev således foretaget med partiel deltagelse, da vi kun observerede dele af det liv, som udspiller sig i Farum Midtpunkt, via en enkelt aktivitet (Kristiansen & Krogstrup 2012:54). På baggrund af dette indledende feltarbejde blev her nedskrevet feltnoter, som er brugt til casebeskrivelsen af Farum Midtpunkt.

Etiske overvejelser

I det følgende vil specialets etiske overvejelser blive præsenteret. Dette fordi det er særligt vigtigt i produktionen af kvalitativ viden at gøre sig nogle etiske overvejelser og foretage forholdsregler, da man har med mennesker at gøre. Det faktum at specialet tager afsæt i et enkelt kvarter i en boligafdeling, øger risikoen for en genkendelse af informanterne. Dette er søgt forhindret gennem en ændring af informanternes navne. Denne delvise anonymisering er også taget højde for i de vedlagte transskriptioner, hvor konkrete adresser og stillingsbetegnelser er klippet ud. Hertil kan det også nævnes, at informanterne blev adspurgt og gav samtykke til at blive optaget på diktafon. Derudover er der i behandlingen af empirien taget højde for, at det er i overensstemmelse med informanternes faktiske ytringer, hvilket ligeledes forsøges imødekommet i selve interviewsituationen, hvor de tre ord fungerede som en form for validerende værktøj. Således er der i specialet taget forbehold for, at vi har med mennesker og deres personlige liv at gøre.

Metodisk validitet

I det følgende vil specialets validitet blive redegjort for. Da vi i dette speciale har at gøre med et boligområde med hele 1645 boliger, hvoraf empirien indeholder otte interviews, kan den interne validitet i dette projekt siges at være lav. Dette er dog en af de forudsætninger man arbejder under med kvalitative metoder, da vi ikke forsøger at kvantificere vores tilegnede empiri. Vi har derfor søgt at højne den interne validitet ved at sikre en varieret repræsentation af vores informanter, både i forhold til alder, beskæftigelse og køn. Endvidere kan der rettes opmærksomhed mod specialets forståelsesramme sat af Massey, som lyder på, at alle har hver sin fortolkning og erfaring af steder. Derudfra kan der argumenteres for, at der i nærværende speciale ikke er opsat kriterier for, hvem der må og kan italesætte den egentlige stedsidentitet og derfor kan alle udsagn siges at være repræsentative for stedsidentiteten.

Da specialet er et sekventielt casedesign er alle interviews udført i forlængelse af hinanden (de Vaus 2001:227). Dette har betydet, at vi undervejs har kunnet tilpasse interviewene som således er blevet tilpasset løbende i takt med vores kendskab til Farum Midtpunkt.

Ligeledes er der, som allerede nævnt, i alle interviews blevet stillet det samme afsluttede spørgsmål, hvor informanterne blev bedt om at beskrive Farum Midtpunkt med tre ord for at verificere kvaliteten af interviewene og relevansen af de tematikker vi havde for øje. Dette har været medvirkende til at øge projektets interne validitet. I transskriptionsprocessen har vi ligeledes søgt at højne den interne validitet ved forud for transskriberingen at have aftalt et fast regelsæt for, hvordan disse udføres ens muligt, med øje for at miste så få nuancer som muligt, når det talte sprog går til skriftsprog.

Den eksterne validitet i projektet kan ikke siges at være høj, da her er tale om et single case design, hvordan empirien består af semistrukturerede interviews i et bestemt tidsnedslag, hvorfor vores indsamlede empiri kan betegnes som værende unik. Dette betyder, at man med sikkerhed kan argumentere for, at de samme empiriske resultater ikke vil kunne indsamles igen.

Analysestrategi

For at gøre empirien klar til analyse kodede vi informanternes udsagn efter to overordnede tematikker; fysiske og sociale forhold. Under kodningen opdagede vi, at det er svært at adskille de fysiske og de sociale forhold fuldstændigt ad, hvorfor der i nærværende speciale vil være tale om analytiske inddelinger med mulighed for overlap.

Undertematikkerne i kategorien fysiske forhold var primært omhandlende lejligheden og beliggenheden, mens undertematikkerne i kategorien sociale forhold primært var omhandlende differentiering og manglende spejling. Slutteligt var der en tematik, der gik tydeligt på tværs af fysiske og sociale forhold, som omhandlede det rustne look og meninger derom.

I udarbejdelsen af interviewguiden havde vi for øje, at informanterne gik fra at have talt om Farum Midtpunkt som et boligvalg og altså udefra, til at tale om Farum Midtpunkt som deres hjem og derfor et indefra perspektiv. Dette er ligeledes taget højde for i strukturen af analysen, som er inddelt efter hvilken position informanterne taler fra. Derfor findes der i analysen to analysedele, da der på den måde ikke opstår sammenstød mellem de forskellige positioner. Hertil er knyttet et forbehold: Ifølge Massey kan de svar og holdninger man får, ved at spørge ind til de nye beboeres holdninger forud for indflytningen være præget af, at de nu er beboere i Farum Midtpunkt, og derfor taler fra et andet sted, end der hvor de var forud for indflytningen. Således må man forstå, at der opnås indblik i de nye beboeres forudgående holdninger med den præmis, at de taler fra, i og om deres nuværende hjem, hvilket ubevidst påvirker deres svar.

Endvidere vil de oprindelige beboere løbende blive inddraget i analysen, når deres udsagn kan understøtte de nye beboeres fortællinger af Farum Midtpunkt.

Analyse

Forud for analysen: Indflydelsen af positioner og af stedets historie.

Det er centralt for forståelsen af og arbejdet med de nye beboeres stedsfortællinger om Farum Midtpunkt indledningsvist at beskrive grundlæggende informationer såsom tidligere boligsituation og boligkarriere, om vores informanter. Dette fordi erfaringer af steder, jævnfør Massey, er præget af, hvilken position man har i samfundet som styrende for, hvor man taler fra, hvorfor stedsfortællinger er stærkt influeret af, hvem der afgiver fortællingen. Fordi ovenstående faktorer kan påvirke stedsfortællingerne, vil dette afsnit derfor fungere som en indledning til analysen, og som en måde at blive 'klædt på' til at læse selve analysen.

Der findes individuelle og unikke årsager til, hvorfor informanterne flyttede ud af deres tidligere og daværende bolig, herunder kan brand, skilsmisse og uventet opsigelse fra udlejers side nævnes som eksempler (Bilag 1:14;38;55). Fælles for alle fem nye beboere var, at de stod i en akut boligmangel, hvoraf flere havde foretrukket at blive boende, hvor de gjorde før og derfor ikke havde overvejet at flytte forinden bolig manglen opstod. I tråd hermed har flere af de nye beboere udtalt, at de valgte Farum Midtpunkt som en midlertidig løsning.

Derudover er fire informanter flyttet til Farum Midtpunkt fra København og en enkelt fra Rødovre, hvilket også afspejles på forskellige måder i deres fortællinger om Farum Midtpunkt. Endvidere kommer fire af de nye beboere fra en privat lejebolig, mens en enkelt kommer fra en ejerlejlighed (Bilag 1:1;14;28;38;55). Således er der ingen af de nye beboere der tidligere boede i en almen bolig.

Jævnfør Massey implicerer steder tid og man er derfor nødsaget til at have forståelse for stedernes historie, når man vil sige noget om det nuværende. De nye beboeres stedsfortællinger bærer netop præg af, hvilke identiteter stedet Farum Midtpunkt tidligere er blevet tillagt, hvilket ligeledes kommer til udtryk gennem deres udsagn løbende i analysen. Overordnet gennem analysen ses det, hvordan de nye beboere omtaler Farum Midtpunkts tidligere stedsidentitet med afsæt i to forskellige epoker: *den oprindelige fortælling* og *den uro-prægede fortælling*.

Den oprindelige fortælling beror på en kollektivtanke fra 70'erne som generelt prægede Farum Midtpunkt ved sin opførelse. Her var fællesskab og solidaritet vægtet højt af beboerne, og tanken bag byggeriet var ligeledes at skabe en ramme for en livsstil baseret på fællesskab og solidaritet (jf. *Casebeskrivelse*).

Den uro-prægede fortælling beror på det generelle dårlige image af Farum Midtpunkt gennem tiden, som værende hærget af kriminalitet, uro og utryghed. Af elementer som har bidraget til denne fortælling kan nævnes containerafbrændinger samt massive bølger af indbrud i lejlighederne (Bilag 1:116).

Analysedel 1 - Forud for indflytningen

I den følgende analysedel vil de nye beboeres kendskab til Farum Midtpunkt for udgående for indflytningen blive beskrevet, samt hvilke forhandlinger og tidligere stedsidentiteter af Farum Midtpunkt, der er i spil i forhold til de nye beboeres overvejelser om Farum Midtpunkt. Derudover vil det blive udfoldet, hvilke boligpræferencer der har været afgørende for de nye beboeres indflytning i Farum Midtpunkt og hvordan de nye beboeres ligeledes forhandler med disse. Således vil de nye beboere i denne analysedel repræsentere og tale fra et udefra-perspektiv. Slutteligt vil der ud fra de to analyseafsnit være en samlet delkonklusion.

I analysedelen vil det søges at forklare overvejelserne og tilvalget af Farum Midtpunkt, hvilket gøres ved at inddrage teori af Wacquant, da den kan belyse hvordan en negativ identitet af steder kan fastholdes. Ligeledes inddrages der Ashworths branding teori, der beror på, at man kan skabe et steds identitet ud fra enkelte fremhævede kvaliteter, som overskyggende for noget andet.

Forudgående kendskab til Farum Midtpunkt

Alle de nye beboere på nær én havde hørt om Farum Midtpunkt, før de flyttede ind. Særligt er det mund-til-mund fortællinger i deres omgangskreds og minder, som de nye beboere trækker på, når de beskriver hvad der influerede deres forudgående forhold til, og overvejelser om at flytte til Farum Midtpunkt.

Det er i høj grad den uro-prægede fortælling, de nye beboere refererer til i snakken om deres forudgående kendskab til Farum Midtpunkt. På trods af at Farum Midtpunkt som redegjort for ikke er en ghetto eller kategoriseret som værende et udsat boligområde, beskriver flere af informanterne, hvordan de alligevel associerede boligafdelingen hermed. Dette kendskab omhandlende denne uro-prægede fortælling kan ses i lyset af Wacquants begreb territorial stigmatisering, som beror på at de steder, der lider under dette, bliver et symbol for dårlighed og der derfor skabes der en form for 'fjendebillede' af stederne udefra.

At Farum Midtpunkt, på trods af disse negative associationer, alligevel kom på tale for den nye beboer Bjarne, er begrundet i den akutte boligmangel han stod i, samt muligheden for let at kunne flytte derfra igen i form af lejeboligens nemme opsigelse. Han beskriver det på følgende måde: "Det

var også det med vi sagde »Det er kun midlertidigt. Selvom det så er en ghetto, så er det kun midlertidigt« (Bilag 1:10). Man kan argumentere for, hvordan Bjarne, som på daværende tidspunkt talte som en udefrakommende, er med til at reproducere den territoriale stigmatisering, der er knyttet til Farum Midtpunkt, ved selv at benytte sig af det stemplende og negative ghetto-begreb og dermed tale sig ind i en allerede eksisterende diskurs. Man kan ligeledes argumentere for, at Bjarne ikke kan identificere sig selv, som værende fast bosiddende i et sådan område, hvilket ses i hans understregelse og gentagelse af ordet midlertidighed. Således kan midlertidigheden ses som en måde, hvorpå Bjarne forsøger at frasige sig og undgå at påtage sig den territoriale stigmatisering, der er knyttet til Farum Midtpunkt som boligområde.

Dog fortæller Bjarne, hvordan Farum Midtpunkt, på trods af førnævnte ghettoassociationer, alligevel var foretrukket over andre steder:

“Jeg kiggede også på noget i Tingbjerg, som på billederne så interessant ud. Men det var overhovedet ikke interessant for fru en overhovedet at kigge på. Og det tror jeg heller ikke, at det havde været - det tror jeg er et for belastet område.” (Bilag 1:10).

Gennem sammenligningen med Tingbjerg kan det tolkes, som om at Bjarne mener, at Farum Midtpunkt ikke er *for* belastet, som netop er det, han og konen forbinder med Tingbjerg på trods af stedets ellers attraktive fysiske udtryk. Således kan Bjarnes fremstilling af Tingbjerg ses som et eksempel på, hvordan en stigmatisering knyttet til et sted, kan være overskyggende for dets egentlige fysiske kvaliteter. Det er netop, hvad Wacquant mener, der ligger i en stigmatisering; alle øvrige karaktertræk forsvinder som resultat af de negative attributter, der er fast knyttet til stedet. På samme måde som det sås, hvordan Bjarne tidligere brugte midlertidigheden til at retfærdiggøre sit valg af Farum Midtpunkt på, kan sammenligningen med Tingbjerg ligeledes ses som en måde hvorpå Bjarne forhandler om den territoriale stigmatisering, der er knyttet til Farum Midtpunkt, ved at trække, i hans optik, værre eksempler frem.

Den nye beboer Lisette fortæller, hvordan hun blev direkte advaret om at flytte til Farum Midtpunkt på grund af kriminalitet og utryghed, som hun beskriver: *“[...] flere af mine kollegaer havde tilknytning hertil og sagde: »Dér skal I ikke flytte hen. Simpelthen ikke. Det skal I ikke gøre.«* (Bilag 1:39). Herudfra kan man argumentere for, hvordan det Wacquant kalder en territorial stigmatisering påvirker et sted og hvordan den stigmatisering reproduceres gennem direkte advarsler om at nærme sig og bosætte sig der. På trods af advarsler har Lisette, med afsæt i sin akutte boligmangel, fundet argumenter for at flytte til Farum Midtpunkt gennem den transformation, hun mener, der er foregået i forhold til kriminaliteten som værende reduceret med tiden. Hun sætter ord på hendes oplevelse af denne transformation:

"Det har været meget slemt her. Det har simpelthen været uudholdeligt at bo her. Der har været nærmest bandekrig. Det har jeg ikke indtrykket af, at der er nu. Jeg er helt sikker på, at det er blevet bedre i forhold til for år tilbage - altså før vi kom hertil." (Bilag 1:49).

Lisette skaber altså en stedsfortælling om det Farum Midtpunkt, hun selv er en del af, ved at distancere sig fra den tidligere uro-prægede fortælling. Der kan med afsæt i Wacquants territorielle stigmatiseringsbegreb argumenteres for, at Lisette har behov for at retfærdiggøre sin indflytning i Farum Midtpunkt, da hun føler det i et område, der udefra ses som et kriminalitetshærgede sted 'pletter' den fortælling, hun har om sig selv. Endvidere kan det være et udtryk for, at Lisette benytter sig af denne transformation som en taktik for at tale sig ud af den territorielle stigmatisering, med afsæt i kriminalitet, der er knyttet til Farum Midtpunkt, hvori hun understreger, at det nu forholder sig anderledes - og altså bedre - på stedet.

En anden ny beboer, Gunhild, har ligeledes associeret Farum Midtpunkt med en ghetto,, da hun forklarer, hvordan *"man har gjort en stor indsats for at mindske kriminaliteten, for man var jo lige på nippet til at komme på ghettolisten."* (Bilag 1:21). Gunhild refererer her til den uro-prægede fortælling, men siger samtidigt, at man har forsøgt at bekæmpe kriminaliteten, hvilket kan være et udtryk for den transformation, som også Gunhild mener, har fundet sted i Farum Midtpunkt. Gunhild uddyber fortællingen med, hvordan man for nogle år siden fik *"ryddet gevaldigt op her. Og man også simpelthen gjorde folk opmærksomme på, at man kunne blive sat ud af lejligheden osv."* (Bilag 1:22). Igen er der tale om en transformation i form af reduktion af kriminalitetsniveauet gennem, hvad Gunhild kalder for, en beboermæssig oprydning, hvilket ligeledes indikerer, hvordan hun mener, at Farum Midtpunkt var 'rodet' forinden. På samme måde som Lisette, kan det tyde på, at Gunhild har brug for at fortælle og skabe en forbedret fortælling om Farum Midtpunkt og derigennem forsøges den territorielle stigmatisering, der er knyttet dertil, anfægtet.

I tråd med ovenstående fortæller Morten hvordan han med afsæt i sin akutte boligmangel fandt argumenter for at overveje Farum Midtpunkt. Han beskriver: *"Jeg tænkte faktisk, at her måtte der helt sikkert være ledige boliger, fordi der var bøv."* (Bilag 1:60). På den måde får Morten vendt sit negative kendskab til sin fordel i sin akutte boligmangel. Man kan argumentere for, hvordan Morten selv er med til at stigmatisere stedet gennem sin italesættelse af Farum Midtpunkt, som værende et sted, hvor 'bøvl' forekommer.

På trods af at størstedelen af informanterne forbinder Farum Midtpunkt med narkokriminalitet og knytter området op på den uro-prægede fortælling, og endda betegner stedet som en ghetto, kan det netop være denne form for territorielle stigmatisering af Farum Midtpunkt, der var afgørende for, at deres akutte boligmangel kunne imødekommes grundet den lave attraktivitet og deraf ledige

boliger, som stigmatiseringen kan afstedkomme til disse boligområder. At den territorielle stigmatisering af Farum Midtpunkt har vist sig at være et positivt element for de nye beboere, frem for noget negativt, som Wacquant udelukkende ser det som, giver anledning til at diskutere Wacquants teoribegreber gennem konstateringen af, at de ikke kan indfange alle aspekter af steders identitet.

Modsat ovenstående kendskab, som knytter sig til den uro-prægede fortælling, findes der også kendskab til Farum Midtpunkt som udspringer fra den oprindelige fortælling, primært i form af den specielle arkitektoniske udformning, som Farum Midtpunkt har. Den nye beboer Mortens kendskab udspringer tilbage fra hans barndom, og som Morten beskriver det: *“Mine forældre synes, at det var mægtigt spændende, da det blev bygget, da jeg var barn - altså boligblokkene. Den arkitektur i selve lejlighedernes opbygning.”* (Bilag 1:55). Her fremhæver Morten det opsigtsvækkende byggeri af Farum Midtpunkt gennem hans forældres oplevelse af det. Morten beskriver videre, hvordan det netop var på grund af hans forældres interesse for stedet, da det blev opført, at han i sin boligmangel sagde til sin kone: *”»Vi kan prøve at kigge, jeg har hørt at Farum Midtpunkt er meget fedt«.*” (Bilag 1:60).

Ud fra ovenstående citater kan man argumentere for at Farum Midtpunkts opsigtsvækkende og, ifølge hans forældre, spændende byggeri på lejlighedsniveau, bliver en form for hvad Ashworth kalder for et flagskib, hvor et element er så fremtrædende for opfattelsen af et sted, at det overskygger øvrige elementer ved stedet. I dette tilfælde kan der argumenteres for, at lejlighederne bliver et flagskib for den identitet af Farum Midtpunkt, som Morten overvejer at flytte ind i, da det netop har formået at rodfæste sig i Mortens hukommelse, og dermed kan dette overskygge det *bøvl*, som Morten tidligere har forbundet Farum Midtpunkt med. Erindringen om Farum Midtpunkts spændende arkitektur kan man endvidere argumentere for, har været en forudsætning for overhovedet at kunne overveje indflytningen heri.

Den nye beboer Gunhild havde et lignende kendskab til Farum Midtpunkt. Hun fremhæver det opsigtsvækkende byggeri med afsæt i sin ungdom og forklarer, at hun var ude at se de færdiglavede badeværelser blive sænket ned i lejlighederne tilbage i 1972. Hende og familien havde gjort byggeriet af Farum Midtpunkt til en fælles *“familiesøndagsudflugt”*, da det for dem, dengang var et helt specielt byggeri, hvori en af seværdighederne var baseret på den nye måde, hvorpå man præfabrikerede hele rum i byggebranchen (Bilag 1:14).

Gunhild, har ligesom Morten, et kendskab til Farum Midtpunkt, som beror på det fysiske og arkitektoniske udtryk tilbage fra da området blev opført. Der kan argumenteres for, at det er kendskab af netop denne karakter, der enten kan opveje eller konflikte med det før beskrevne kendskab knyttet til kriminalitet, som en del af de nye beboere også italesætter.

Når Gunhild kalder byggeriet for specielt refererer hun også til det rustne look Farum Midtpunkt har (Bilag 1:26). Man kan argumentere for, at de rustne cortenplader er, hvad Ashworth betegner som, et 'signature design' for Farum Midtpunkt - hvad der gør, at man instinktivt ved, hvor man er. Dette kan begrundes med, at de rustne plader udgør et gennemgribende design, der går igen i flere bygninger og tilsammen udgør et bestemt udtryk. Gunhild beskriver sine erindringer af Farum Midtpunkts udseende som opsigtsvækkende på følgende måde: *"Men jeg kan også huske, da det blev bygget. Den diskussion om Rustenborg. Hold nu op!"* (Bilag 1:26f).

I citatet ses det, hvordan Gunhild refererer til Farum Midtpunkts opførelse og anvender her kaldenavnet Rustenborg i en sammenhæng, hvor boligafdelingen var et meget diskuterbart emne i folkemunde og der kan i forbindelse hermed argumenteres for, at der findes en form for symbolik i anvendelsen af dette kaldenavn. Ligeledes kan der argumenteres for, at det netop er dette 'signatur design' i form af det rustne udtryk, hvorfra navnet Rustenborg udspringer, der er årsagen til debat og dermed gør det lettere at lave associationer til byggeriet generelt. Man kan herudfra argumentere for, at der med navnet Rustenborg, som en negative italesættelse, lettere kan fastholdes en forståelse af Farum Midtpunkt som værende stigmatiseret af udefrakommende.

Bjarne bruger ligeledes kaldenavnet Rustenborg, da han fortæller om, hvordan han forinden sin indflytning har været vant til at *"se Rustenborg udefra og synes det så ganske og aldeles forfærdeligt ud"* (Bilag 1:1). For Bjarne var det fysiske udtryk af Farum Midtpunkt opsigtsvækkende, men for ham på en negativ måde. Man kan argumentere for, at arkitekturen i Farum Midtpunkt, for Bjarne optræder som det, Ashworth betegner som en 'white elephant', fordi de arkitektoniske kvaliteter, dengang det blev opført, var opsigtsvækkende, men ikke værdsattes af Bjarne udefra.

Ligeledes kobler Bjarne kaldenavnet Rustenborg på Farum Midtpunkt i en sammenhæng, hvor det i realiteten er knyttet til det fysiske udtryk, og dette med et negativt fortegn. Det var først da Bjarne så billeder af indersiden af byggeriet i Farum Midtpunkt på internettet, at han oplevede kvaliteterne deri, som et trækplaster for at overveje boligafdelingen, ligesom informationen om at de havde ledige boliger, var afgørende for at studere tilbuddet nærmere (Bilag 1:10). Lisette blev ligeledes tiltrukket af det indre fysiske miljø i Farum Midtpunkt i form af lejlighederne, som hun gennem en slægting og tidligere beboer, har fået kendskab til. Hun fortæller:

"Han er meget begejstret for lejlighederne her og snakker virkelig godt om det. [...] Så det har også noget at sige, at der er nogen, der anbefaler det. Lige så vel som jeg var ved at melde helt fra, da én kollega frarådede det, ikke?" (Bilag 1:41).

Det ses her, hvordan en slægtning til Lisette begejstret har fremhævet lejlighederne i Farum Midtpunkt som en positiv kvalitet ved stedet. Ligeledes beskriver Lisette, hvordan hendes opfattelse og indtryk af Farum Midtpunkt har været stærkt påvirket af hendes omgangskreds og også spillet en rolle i valget om at vælge Farum Midtpunkt som sin bopæl. Således kan man igen argumentere for, at lejlighederne kan fungere som en form for flagskib, og at den territorielle stigmatisering knyttet til Farum Midtpunkt kan opvejes og overskygges af kvaliteter i det fysiske miljø - i dette tilfælde i form af lejligheden. Lisette fungerer her som et tydeligt eksempel på, hvordan det Wacquant mener, er fastholdende for steders negative identitet, kan imødekommes eller nedtones gennem enkelte fremhævede flagskibe.

Det afgørende valg

I det følgende beskrives, hvilke boligpræferencer de nye beboere vægter højest for deres indflytning i Farum Midtpunkt, hvilket for alle de nye beboere beror på lejlighedens beskaffenhed; herunder størrelsen og renoveringen af lejlighederne, samt en øget sikkerhed, gennem aflåste gangstrøg.

Alle de nye beboere nævner størrelsen på lejligheden, som ikke er ændret siden opførelsen, som værende en foretrukken boligpræference og en afgørende faktor for at flytte ind i Farum Midtpunkt (Bilag 1:2;29;39). Den nye beboer Morten beskriver vigtigheden af lejlighedens størrelse således:

”Det skulle være ideelt for os - altså vi har tre voksne børn - de skal gerne kunne komme forbi med deres kærester og hvad fanden de ellers finder på. Så størrelsen er vigtig. Det, at man har mulighed for at gå ud og få noget luft og jeg kan stå og bakse med et snowboard eller en cykel, eller hvad fanden man nu laver, det er også vigtigt.” (Bilag 1:57).

Morten tillægger størrelsen høj værdi og kobler det samtidigt sammen med muligheden for at få luft, hvor der henvises til de 30 kvm² store terrasser, der er tilknyttet boligen - og som flere af informanterne endda har to af. Morten tilskriver således lejlighedens størrelse en vigtig rolle i det, der er af betydning for ham og hans hverdagsliv i hjemmet, som en arena for at pleje hans familiære sociale relationer, samt udfoldelse af sine fritidsinteresser.

Ligeledes havde den store lejlighed inklusiv terrasse en afgørende betydning for Lisettes valg om at flytte ind i Farum Midtpunkt. Hun beskriver, hvordan terrassen *”gør boligen endnu større.”* (Bilag 1:41f). Det er for Lisette og hendes kæreste vigtigt, at de *”skal virkelig føle os trygge her og godt tilpas. Også det at kunne lave lidt om engang imellem og vi har ofte gæster her. Så er det rigtig godt, at der er ekstra rum, ikke?”* (Bilag 1:41f).

Hjemmet skal, for Lisette fungere som en form for sikkerhed, hvor man føler sig tryk, hvilket kan hænge sammen med hendes førnævnte kendskab til Farum Midtpunkt med afsæt i den uroprægede fortælling, og at deres velbefindende er afhængigt af, de muligheder for prægnings og gæstebesøg som lejlighedens størrelse, giver dem.

Flere informanter beskriver også andre kvaliteter ved den interessante fysiske udformning af lejlighederne. Den nye beboer Bjarne forklarer, hvad de blev tiltrukket af, da de stod overfor valget om at skulle flytte til Farum Midtpunkt: *“Den her lejlighed, den er så spændende, at det ville vi godt prøve.”* (Bilag 1:2), hvor et af de elementer Bjarne beskriver som værende spændende ved lejligheden er: *“det, at den har det her helt fantastiske belysning fra de skrå vinduer”* (Bilag 1:2).

Her ses det, hvordan Bjarne bruger ordet *prøve*, hvilket kan ses i lyset af hans tidligere præsenterede holdning, om at boligen i Farum Midtpunkt var noget midlertidigt - altså en prøveperiode. Bjarne siger således implicit, hvordan de var usikre på om valget af Farum Midtpunkt, var det rigtige for ham og hans kone i et fremtidigt perspektiv. Man kan således argumentere for, at selvom Bjarne direkte fremhæver og italesætter den spændende og lyse lejlighed som et argument for at flytte ind, så undlader han ligeledes direkte at italesætte sin tvivl om stedet, Farum Midtpunkt. Tvivlen om tilvalget af Farum Midtpunkt kan begrundes med Bjarnes tidligere kendskab til Farum Midtpunkt, hvor han beskrev stedet som en ghetto, men samtidigt ikke som værende stigmatiseret nok til ikke at *prøve*.

For størstedelen af alle informanter var det en helt afgørende faktor, at lejlighederne, de stod til at kunne flytte ind i, var nyrenoverede (Bilag 1:15;47). Bjarne pointerer, i forlængelse af lejligheden som værende spændende, vigtigheden af renoveringen ved at sammenligne med de ikke-renoverede lejligheder i de øvrige kvarterer, som han og konen også blev introduceret for, da de stod overfor indflytningen:

“Dem vi så, var vi ikke interesserede i at bo i. Det var simpelthen 40-50 år gammelt byggeri. Betonbyggeri med 45 år gamle kedelige døre og gulve. Hvis man kigger på den her lejlighed, så ser det jo nyt ud. Jeg opfatter ikke det her, som værende 50 år gammelt byggeri, som det faktisk er ved at være, ikke? Så det var opfattelsen af, at det var nyt.” (Bilag 1:2).

I citatet ses det, hvordan Bjarne indledningsvist italesætter det øvrige Farum Midtpunkt, som værende 40-50 årigt gammelt betonbyggeri, hvilket som udgangspunkt også er tilfældet for hans egen blok og lejlighed, men dette beskriver han kun med det mere neutrale ord; byggeri. Man kan således argumentere for, at Bjarne med sit ordvalg af ‘gamle’ og ‘kedelige’, distancerer sig selv fra og ikke vil identificere sig med det øvrige Farum Midtpunkt. Dette indikerer således, at Bjarne med afsæt i renoveringen forsøger at fremhæve sin egen bolig og tale den øvrige, ikke-renoverede

boligmasse i Farum Midtpunkt ned. Derfor kan der argumenteres for, at de renoverede Birkhøjterrasser bliver hvad Ashworth betegner som et flagskib for Farum Midtpunkts stedsidentitet, som netop overskyggende for den øvrige og ikke-renoverede del af Farum Midtpunkt. Ligeledes ses det i citatet, hvordan Bjarne beskriver, at det er en *opfattelse* af at hans egen lejlighed var ny, netop baseret på renoveringen. Således har renoveringen formået at bidrage til en helt anderledes *opfattelse* af de renoverede boliger i Birkhøjterrasserne og dermed bliver renoveringen en helt central del af den stedsfortælling samt transformation, som Bjarne italesætter, af Farum Midtpunkt - i alle fald i Birkhøjterrasserne. Renoveringen af lejlighederne i Birkhøjterrasserne kan altså, ud fra Bjarnes fortælling, fungere som en slags katalysator for Farum Midtpunkts overordnede transformation fra et område, der udefra opfattes som uopræget og utrygt til at blive et mere attraktivt bosted, eller et sted som mere 'ressourcestærke' beboere vil se som et tilvalg frem for en midlertidig nødløsning.

Denne pointe kan understøttes af Morten, som beskriver renoveringens afgørende betydning for hans tilvalg af Farum Midtpunkt, ved at sammenligne Birkhøjterrasserne med de ikke-renoverede lejligheder i de øvrige kvarterer i Farum Midtpunkt:

"Altså, jeg vil sige, at nu har jeg været nede og se de områder, som ikke er blevet renoveret på samme måde, så hvis jeg var blevet præsenteret for lejlighederne deri, så havde jeg sagt nej." (Bilag 1:64).

Morten refererer altså til hele områder og ikke til lejligheder, når han beskriver, hvad han ikke ville være interesseret i at flytte ind i. Dette indikerer, at det ikke kun er lejlighedens renovering, der er af betydning, men også argumenter beroende på andre parametre - herunder lejlighedens placering i området som helhed. Dette bekræfter Morten selv, idet han siger:

"Jeg vil sige, det at det har været i yderkanten og der er nemt til at komme ud – ikke væk, fordi det er sådan et dumt begreb [...]. Hvis jeg var blevet tilbudt en midt inde i, så tror jeg klart, at vi havde sagt nej." (Bilag 1:58).

Morten beskriver, hvordan det, grundet den perifere beliggenhed, er let at komme ud af Farum Midtpunkt, hvilket kan forstås som en måde, hvorpå han selv føler, at han med sin bopæl i de sydligste Birkhøjterrasser befinder sig på grænselandet mellem det territorielle stigmatiserede Farum Midtpunkt og området udenfor. På den måde kan han netop retfærdiggøre, at han valgte at bosætte sig her. Således kan renoveringens egentlige betydning for Morten diskuteres, da han i højere grad fokuserer på, at lejligheden ligger i periferien af Farum Midtpunkt, som en del af Birkhøjkvarteret. Man kan således argumentere for, at der i højere grad er tale om, at der for Morten ligger en slags symbolværdi i renoveringen for en differentiering mellem

Birkhøjterrasserne og det øvrige Farum Midtpunkt - renoveringen af Birkhøjterrasserne bliver altså et tydeligt symbol på, hvordan den del af Farum Midtpunkt adskiller sig positivt fra den øvrige, ikke-renoverede del, og dermed også tillægges en anden stedsfortælling og identitet af beboerne.

Den nye beboer Gunhild forklarer i forlængelse af ovenstående pointe, hvordan hun blev tilbudt lejligheder i andre kvarterer, men ventede på at kunne få en i Birkhøj, hvilket hun begrundes med: *“Lejlighederne er jo sådan set fuldstændigt identiske, men der var jo bare ikke sat i stand, vel?”* (Bilag 1:16).

Renoveringen var således afgørende for Gunhilds boligvalg, på samme måde som det var tilfældet for Bjarne og Morten. Samtidigt kan man argumentere for at Gunhild, ligesom Bjarne, også anerkender, at det er selve *opfattelsen* af lejlighederne som værende nye og dermed bedre, som er vigtig for hende, da hun netop beskriver lejlighederne i størrelse og form, på tværs af kvartererne som *fuldstændigt identiske*.

Bjarne, som tidligere adskilte Birkhøjterrasserne markant fra det øvrige Farum Midtpunkt med afsæt i renoveringen, er alligevel af samme overbevisning som Gunhild. Han siger: *“Selv de ældre boliger er jo indrettet på samme måde, så i bund og grund er de attraktive.”* (Bilag 1:6). Bjarne erkender således, at de ældre lejligheder i bund og grund også er attraktive på trods af, at de ikke er renoverede. Dette kan ses i lyset af Ashworths branding-tese om, at man med blot små ændringer kan tilføje øget værdi til et produkt, som ikke adskiller sig markant fra andre. Derved kan den tidligere benævnte symbolske betydning af renoveringen understøttes, da de nye beboere kun italesætter en lav grad af differentiering af de fysiske kvaliteter mellem de nyrenoverede og de ikke-renoverede lejligheder, men hvor de alligevel vælger boligen ud fra, at her var tale om en markant øget værdi i de renoverede boliger.

Endvidere beskriver Lisette vigtigheden af renoveringen med afsæt i de ændringer, der er sket på ‘blok-niveau’. Hun forklarer, med afsæt i sit kendskab til den uro-prægede fortælling om Farum Midtpunkt, hvordan det var betryggende og af betydning for hendes boligvalg, at hun forud for sin indflytning i Farum Midtpunkt var blevet fortalt, at der i forbindelse med renoveringen af Birkhøjterrasserne ville blive etableret dørtelefoner og på den måde ville gangstrøgene inde i blokkene blive aflåste. Lisette vægtede således følelsen af tryghed og sikkerhed i sit fremtidige hjem højt (Bilag 1:40).

Man kan her se opsætningen af dørtelefonerne som et tydeligt tegn på den transformation, der er foregået hen i mod at skabe et område, som kan bryde med den uro-prægede fortælling og blive til et trygt og dermed mere attraktivt bosted. For at understøtte transformationen der er foregået, kan

der inddrages elementer fra den oprindelige fortælling af Farum Midtpunkt med afsæt i flere af de oprindelige beboeres udsagn omhandlende en højere grad af åbenhed med afsæt i netop gangstrøgene (Bilag 1:77;106). Informanten Mai-Britt, som har boet i Farum Midtpunkt siden 1986, fortæller, hvordan hun værdsatte de førhen uaflåste gangstrøg:

“I gamle dage havde vi ikke nogle dørtelefoner på. Som jeg snakkede med min datter om, det var sgu da skønt, da man kunne gå igennem. De gik nede på Bybækskolen dengang. Så når der var dårligt vejr, så kunne man gå gennem alle blokkene derned, så skulle du ikke være ude ret meget og blive våd. Det nød jeg da også godt af og det var da meget sjovt at se forskellen på gangstrøgene.” (Bilag 1:106).

De aflåste gangstrøg bliver altså en indikator for et skift i værdier og præferencer. Den oprindelige fortælling, med afsæt i gangstrøgene, var præget af, at man vægtede en form for åbenhed og fællesskab højt, men i dag vægter man, ifølge Lisette, den individuelle sikkerhed og tryghed i at vide - og i højere grad kunne kontrollere - hvem der kan færdes i ens blok, højt. En anden oprindelig beboer Bodil, som har boet i Farum Midtpunkt siden 1977, bekræfter transformationen med afsæt i sin egen oplevelse af de nye beboeres indtog i Birkhøjterrasserne. Hun forklarer det således:

“Dér, hvor jeg synes, at det er meget anderledes, det er, at de har sådan et meget privat forhold både til området, til deres blok og til deres gangstrøg i blokken” (Bilag 1:77).

Dette værdiskift (repræsenteret af den nye beboer Lisette og de to oprindelige beboere Mai-Britt og Bodil) skildrer hvad Wacquant ville kalde for rummelig fremmedgørelse, hvor stedet tidligere var orienteret mod et internt fællesskab, men nu i stedet er præget af individualisering. Det kan tyde på at den individualisering, som Bodil beskriver, er kommet i takt med de nye beboere, og kan konkret ses ved, at gangstrøgene ikke længere er til fri, fælles afbenyttelse. Samtidigt vidner Mai-Britts historie om sin datter, som gik alene gennem gangstrøgene, når hun skulle i skole, om den tryghed både Mai-Britt og hendes datter føler i Farum Midtpunkt - også på gangstrøgene. Dette står i kontrast til Lisettes indtryk af Farum Midtpunkt som et utrygt sted, hvilket kommer til udtryk i ønsket om aflåste gangstrøg som en forudsætning for sin egen individuelle tryghed.

Delkonklusion

Når de nye beboere fortæller om deres erfaring med området med afsæt i den uro-prægede fortælling, fokuserer de på kriminaliteten og hermed tydeliggøres den territorielle stigmatisering, som er knyttet til stedet, og som ifølge Wacquant kan betyde, at man ikke som boligsøgende ville købe sig ind på stedsidentiteten, da man ikke ønsker at pålægge sig selv denne stigmatisering. Man

kan argumentere for, at de nye beboere alligevel finder fordele ved stigmatiseringen af Farum Midtpunkt i form af muligheden for hurtigt at komme ind i boligen. Dette åbner op for muligheden for en diskussion af Wacquants begreb, territorial stigmatisering, som udelukkende søger at forstå de negative konsekvenser heraf. Man kan således argumentere for, at de nye beboere køber sig ind på den del af stedsidentiteten, men som en præmis for at få en bolig.

Når nogle af informanterne derimod fortæller om deres positive erfaringer med stedet fremhæves Farum Midtpunkts arkitektur som værende spændende og opsigtsvækkende med afsæt i den oprindelige fortælling. Udover det ydre fysiske udtryk fremhæves også det indre i form af store, lyse og nyrenoverede lejligheder, som kan argumenteres for at være flagskibe i de nye beboeres forstand, som en kvalitet ved Farum Midtpunkt, der kan overskygge den territorielle stigmatisering knyttet dertil. Flere informanter italesætter en reduktion i kriminaliteten og utrygheden, hvilket afspejler den nye identitet de tillægger Farum Midtpunkt, og som fungerer som en forudsætning for deres indflytning. Fælles for informanterne, som alle stod i en akut boligmangel, er, at de laver ubevidste forhandlinger i deres argumentation om at overveje Farum Midtpunkt som boligområde - eksempelvis ved at sige 'på prøve', 'midlertidigt', 'let at komme væk' og gennem sammenligning af potentielt dårligere stillede områder. Ligeledes tyder det på, at Farum Midtpunkt ikke er så stigmatiseret, at de nye beboere slet ikke ville overveje at bo her - men på den anden side 'heldigvis' stigmatiseret nok til, at der var ledige boliger at flytte ind i.

Ovenstående analyse viser endvidere, hvordan de nye beboere tillægger både størrelsen og renoveringen af lejlighederne en afgørende betydning for deres valg om at flytte til Farum Midtpunkt. Kvaliteterne ved lejligheden stemmer overens med de nye beboeres forestillinger om det ideelle hjem og de foretrukne boligpræferencer, som en arena for styrkelse og opretholdelse af sociale relationer, udfoldelse af fritidsaktiviteter, samt sikkerheds- og tryghedsforudsættende. Denne sikkerheds- og tryghedsforudsætning er tydeligt konkretiseret gennem de aflåste gangstrøg, som et udtryk for et markant skifte i stedets overordnede og uskrevne værdier og præferencer - og dermed en transformation i Farum Midtpunkts - og særligt Birkhøjterrassernes stedsidentitet.

Alle lejligheder i Farum Midtpunkt er identiske i udformning og størrelse. Det interessante er således at se, hvordan renoveringen kan bidrage til, at man omtaler den del af Farum Midtpunkt, som har gennemgået en renovering, på en ny måde. På trods af en erkendelse af, at de ikke-renoverede og renoverede lejligheder er identiske, ville informanterne ikke være interesseret i at bo i de ikke-renoverede. Man kan således argumentere for at det er det faktum, at lejlighederne er renoverede, som bliver det, der fremhæves som det altoverskyggende. Dermed bliver Birkhøjterrasserne, i form af sine renoveringer, et flagskib for Farum Midtpunkts identitet i de nye

beboeres fortællinger om deres valg af bosted og deres skelnen mellem Farum Midtpunkt som helhed og Birkhøjterrasserne som en særlig del.

Analysedel 2 - Fra boligvalg til hjem

I den følgende analysedel vil det blive udfoldet, hvad de nye beboere fremhæver i deres fortællinger om Farum Midtpunkt, efter de er flyttet ind og Farum Midtpunkt er blevet deres hjem. Herunder er der differentieret mellem hvad informanterne selv har italesat, og hvad de mere konkret er blevet spurgt ind til. Dette vil fremgå tydeligt løbende i analysedelen. Tematikkerne i analysedelen er inddelt i to overordnede analyseafsnit som beror på fysiske og sociale forhold, med et uundgåeligt forbehold for overlap mellem disse. Slutteligt vil der i afsnittet være en delkonklusion på hele analysedelen.

Fysiske forhold

Under fysiske forhold er det primært lejlighedens beskaffenhed og arkitektur, med undertematikken lejlighedens beskaffenhed, arkitekturen på hele byggeriet og selve beliggenheden af Farum Midtpunkt både i forhold til grønne områder, til København og i Farum by, som går igen som dele af de nye beboeres stedsfortællinger og dermed et udtryk for den identitet de tillægger Farum Midtpunkt. Endvidere vil der under temaet lejlighedens beskaffenhed være en undertematik, som belyser lejlighedens pondus.

Lejlighedens beskaffenhed

Når de nye beboerne skal beskrive, hvilke kvaliteter de ser i Farum Midtpunkt, afgiver alle svar der vedrører den arkitektoniske udformning af lejligheden, og nu hvor beboerne er flyttet ind, får de øjnene op for flere og andre kvaliteter i deres bolig, som de ikke nødvendigvis så forud for indflytningen.

De fleste nye beboere værdsætter de lyse lejligheder og særligt de af beboerne, som bor i toplans lejlighederne, på skønner de skrå ovenlysvinduerne på første sal (Bilag 1:30). Den nye beboer Morten beskriver, hvad han værdsætter mest ved at bo i Farum Midtpunkt med afsæt i sine hverdagsrutiner: *"Lejligheden. Luften og lyset. Det, at man kan se himlen, når jeg skal op om morgenen og jeg sidder her i køkkenet."* (Bilag 1:57). Informanten Bjarne

beskriver, ligesom Morten, hvordan de samme vinduer også er af stor betydning i hans hverdag:

“Jeg synes det er fedt at kunne kigge op og se skyerne bevæge sig - det holder jeg rigtig meget af. [...] Hver morgen der står jeg derovre og børster tænder og kigger ud og siger »Goddag dag«” (Bilag 1:11).

Hos både Morten og Bjarne ses det, hvordan de helt eksplicit italesætter værdsættelse i hverdagen af nogle af de arkitektoniske kvaliteter ved lejligheden, som har bestået fra opførelsen og er bevaret igennem renoveringen.

Den nye beboer Lisette er ligeledes begyndt at værdsætte de arkitektoniske detaljer i lejligheden, efter hun er flyttet ind. Hun fortæller blandt andet, at sønnen af en af arkitekterne på det oprindelige byggeri bor i boligafdelingen, og at hun fra ham, har hørt filosofien bag byggeriet; hvilke idégrundlag der i sin tid lå bag de forskellige facetter i lejligheden. Hun beskriver, hvordan hun oplever det på følgende måde:

“Det, synes jeg, er lidt sjovt at fortælle, når man har gæster og sådan. Og er gæsterne her nogle timer eller overnatter de her, så kan de også godt se de ting. Også i forhold til en almindelig lejlighed. Vi har et bryggers - det er jo heller ikke normalt. [...] Og at alle værelser har udgang til terrassen - det er en rigtig god ting, hvis man har forskellige soverytmer eller man er ryger.” (Bilag 1:51).

Lejlighedens udformning og tankerne bag giver altså Lisette en følelse af stolthed og lyst til at vise lejligheden frem, samtidigt med at det pointen i ovenstående analysedel om, at lejlighederne er spændende, også i forhold til hvad man er vant til at se i en lejlighed, hvor muligheden for at have et bryggers i en lejlighed netop hviler på størrelsen. Yderligere ses det, hvordan Lisette gennem overleveringen af de oprindelige tanker bag byggeriet har fået en særlig forståelse for stedets intention og tankerne bag. Hun trækker derved elementer fra den oprindelige fortælling frem og anvender dem, som et positivt element i sin egen fortælling om Farum Midtpunkt.

Man kan argumentere for at alle disse boligkvaliteter i lejligheden er med til at understøtte, hvorfor netop lejlighederne i Farum Midtpunkt forekommer som noget unikt.

Lejlighedens pondus

Informanten Morten undrer sig til tider over, hvorfor han valgte at flytte til Farum Midtpunkt - som han selv udtrykker det:

“Jeg plejer at sige, at når jeg kommer ind her i lejligheden, så glemmer jeg, hvor jeg bor. Fordi det giver mening for mig. Når jeg er udenfor, så er jeg sådan lidt: »Hvad fanden var det, du lavede der?«” (Bilag 1:57).

I citatet bliver det tydeligt, hvordan Morten har svært ved at se selve stedet Farum Midtpunkt med sit hjem - han føler sig hjemme, men ikke i sit lokalområde. Ligeledes kan det tolkes, at Morten selv er med til at reproducere stigmaet ved selv at sætte spørgsmålstejn ved stedet, Farum Midtpunkt og hvorfor ‘en som ham’ bosætter sig netop der. Yderligere kan man argumentere for, at den måde lejlighederne endnu engang italesættes, bliver til det som Ashworth kalder et flagskib for Farum Midtpunkt, fordi Mortens eget fokus formår at blive flyttet fra det stigmatiserede område til lejligheden. Citatet viser ligeledes, hvordan Morten, trods sin undren over valget af bosted alligevel finder mening i hans valg af bolig og hjem. Fordelene ved lejligheden og de kvaliteter den har, overskygger altså for Morten det faktum at han ikke kan identificere sig med Farum Midtpunkt som bosted - netop fordi han i høj grad kan identificere sig med denne type af lejlighed.

Flere af de nye beboere fortæller, hvordan de ofte mødes af det samme spørgsmål fra deres omgangskreds, som Morten stillede sig selv: *Hvorfor Farum Midtpunkt?* Bjarne beskriver, sin omgangskreds reaktion således:

“Det har været: »Hvad vil I dog der? Hvordan kunne I overhovedet finde på det?« Men når folk kommer her op og har været her og set lejlighederne, så kan de godt forstå vores begejstring over lejlighederne. Det kan de godt forstå er spændende.” (Bilag 1:11)

Bjarnes omgangskreds undrer sig altså over, at hans valg af bosted faldt på Farum Midtpunkt. Set med Wacquants teoribegreb territorial fiksering er dette ikke overraskende, da stigmatiseringen af steder både kommer indefra og udefra som en del af en diskurs. Omgangskredsens undren kan således være udtryk for, at de ikke kan forbinde Bjarne med de associationer og fordomme de selv knytter til stedet, og dermed at de ikke tillægger Bjarne samme stigma, som de tillægger stedet. Bjarne beretter dog, at hans omgangskreds

får forståelse for hans boligvalg, når de træder ind i lejligheden og får, på samme måde som Bjarne, øjnene op for de spændende boligkvaliteter, som lejligheden besidder. Man kan således argumentere for, at boligens mange kvaliteter er en måde, hvorpå Bjarnes tilvalg af Farum Midtpunkt kan retfærdiggøres eller skabe forståelse i hans omgangskreds. Yderligere kan det også vidne om, at omgangskredsens 'godkendelse' af hans boligvalg og fascination af lejligheden er med til at bekræfte ham selv heri. Dette kan fortolkes med afsæt i begrebet territorial stigmatisering, som ifølge Wacquant ofte gør, at beboerne på stedet, føler de bør komme med undskyldninger for at have bosat sig der, hvilket for Bjarne bliver udtrykt i form af lejligheden og dens spændende boligkvaliteter.

Lisette er også bekendt med den ambivalens, der findes mellem den territorielle stigmatisering, der er knyttet til Farum Midtpunkt af udefrakommende og kvaliteterne der kan findes på indersiden af boligen, som kun opleves af beboerne selv:

“Det har vi også oplevet senere hen, når vi får gæster. At udefra, det her rustne look og gangstrøgene er meget specielle, er der nogen der synes. At det virker køligt og utrygt. Også nede i parkeringskælderen, er der nogen der synes. Men når de kommer ind i boligen, så får de et helt andet indtryk. Sådan har vi i hvert fald oplevet det.” (Bilag 1:39).

I citatet ses det, hvordan Lisettes gæster begrundes deres negative indtryk i det opsigtsvækkende fysiske ydre, hvor de cortenbeklædte facader ikke falder i alles smag, og hvor nogle gæster har associeret det og parkeringskælderen med noget køligt og utrygt. Man kan argumentere for, at de rustne plader er, det Ashworth kalder et 'signature design', da det rustne look og gangstrøgene er et gennemgribende design, og som samtidigt er karakteristiske for netop Farum Midtpunkt. Det rustne udseende kan ligeledes i Lisettes eksempel ses som et andet af Ashworths begreber, som er 'white elephant' - et design som ikke nødvendigvis værdsættes af alle grundet det karakteristiske og særprægede udtryk. Således kan man igen argumentere for, at Farum Midtpunkt, grundet sin lette genkendelighed i det fysiske udtryk, er let modtagelig for at få fastknyttet negative associationer til sig.

Arkitekturen i Farum Midtpunkt

Når informanterne skal forholde sig til det særlige og rustne udtryk Farum Midtpunkt har, er der forskellige meninger om de rustne overflader. Bjarne beskriver, hvordan det rustne

udtryk gør, at *"ni ud af 10 gange ligner det en skrotbunke"* (Bilag 1:8), men samtidigt erkender han, at pladerne i det rigtige lys kan være spændende at se på og at han nok alligevel ikke ville foretrække betonen under cortenpladerne (ibid.). I modsætning til Bjarne mener beboeren Laura, at det rustne udtryk er *"super fedt"* og uddyber med, at hun ikke ville være *"ligeså begejstret"* for at skulle bo i Farum Midtpunkt, hvis overfladerne havde været af beton ligesom deres parkeringskælder (Bilag 1:34). Både Bjarne og Laura, på trods af forskellige meninger herom, fremhæver begge cortenpladernes arkitektoniske kvaliteter ved at sammenligne og projicere det negative indtryk, man måtte have herom, over på noget, de selv mener, er værre, nemlig betonfacader.

Flere af de nye beboere beskriver endvidere, hvordan de efter indflytningen i Farum Midtpunkt er begyndt at værdsætte den arkitektoniske udformning Farum Midtpunkt har, og som det har haft siden sin opførelse. Lisette har lagt mærke til den særlige udformning og har forståelse for intentionen bag, hvilket hun beskriver således:

"Man kan se, at der er mange ting, der er tænkt over. Lige fra de små bede til hundegårdene til sjove idéer med små trapper man også kan benytte. Det er bare slet ikke praktisk lige med den trappe, men det er for at få en tur ud af det og så er det flot for øjet også." (Bilag 1:51).

I citatet ses det, hvordan Lisette er begyndt at sætte pris på nogle af de mange arkitektoniske kvaliteter, efter hun er flyttet ind og at hun udviser en stolthed over den arkitektoniske udformning ved implicit at opfordre til at gå en tur i boligområdet. Man kan argumentere for, at Lisette, efter indflytningen, er begyndt, at internalisere den oprindelige fortælling om Farum Midtpunkts særlige udformning i sin egen stedsfortælling.

I tråd med Lisette nævner informanten Laura ligeledes detaljer i byggeriet, da hun bliver spurgt ind til sin holdning til Farum Midtpunkts arkitektur. Laura fortæller, at man byggede Farum Midtpunkt med fuglelivet in mente og derfor indbyggede man fuglekasser både i betonen og træværket i bebyggelsen (Bilag 1:35). Laura udtrykker sin holdning til dette på følgende måde:

"Det synes jeg, det er ret sjovt. Men det gør virkelig også, at man føler, at naturen ligesom kommer ind i området her. Så det er meget karakteristisk. Det har jeg faktisk ikke oplevet nogle andre steder, at der har været så mange fugle" (Bilag 1:35).

Laura fremhæver den arkitektoniske udformning af byggeriet, som tilgodeser fuglene og giver en følelse af, at hun har naturen tæt på sig, hvilket netop var en del af den oprindelige plan om at skabe kontraster mellem det grønne og det rustne og rå udtryk. Dette italesætter Laura som værende karakteristisk for netop byggeriet for Farum Midtpunkt.

Interessant er det, at se hvordan Laura har en forståelse for stedets særlige intention, gennem italesættelsen af elementer som byggeriets arkitekter forsøgte at indtænke i Farum Midtpunkt. De grønne kontraster Laura italesætter, kan ligeledes siges, at være en form for 'signature design', da man ifølge Ashworth har et bestemt design som er så karakteristisk for nogle udearealer eller bygninger, at man gennem dette design ved, hvor man befinder sig. I dette tilfælde har arkitekterne formået at sammentænke et design for både bygningerne og udearealerne ved blandt andet at indbygge fuglekasser i selve betonkonstruktionen og træværket for, netop at sikre et rigt fugleliv i udearealerne i Farum Midtpunkt.

Af yderligere fremhævede kvaliteter ved udformningen af Farum Midtpunkt nævnes de atypiske brede gangstrøg, hvilke nogle af informanterne finder interessante. Informanten Gunhild er bekendt med idégrundlaget for denne udformning og konstaterer:

"Altså, da man byggede her, da var filosofien jo, at gangarealerne udenfor de skulle være opholdsarealer. Det blev det i starten herude og man kunne også se, at mange af de gamle flippere, der stadig bor her, at de har sådan et liv derude på gangstrøget." (Bilag 1:19).

Det kommer til udtryk i citatet, hvordan Gunhild fremhæver med en vis stolthed elementer fra den oprindelige fortælling, med afsæt i gangstrøgene, som ifølge Gunhild stadig eksistere i en vis grad, som en del af hendes nuværende stedsfortælling af Farum Midtpunkt, på trods af hun ikke selv har været en del af denne fortælling.

Beliggenheden

Fælles for de nye beboere er, at de alle italesætter Farum Midtpunkts beliggenhed tæt ved naturområder, København og som beliggende i Farum by, som en kvalitet ved stedet. Dette perspektiv er inddraget, da der igennem fremhævelsen af omkringliggende steder, også kan udtrækkes fortællinger om Farum Midtpunkt.

Når den nye beboer Laura skal fortælle, hvilke kvaliteter hun ser ved Farum Midtpunkt, siger hun, at det er *“beliggenheden og området heroppe”* (Bilag 1:29), og når hun skal uddybe, hvad hun mener hermed, beskriver hun de forskellige faciliteter i Farum by, men stopper pludselig op: *”De har også en fantastisk svømmehal her med 50 meter baner og... Nej, når jeg tænker, så er det helt klart naturen, der gør det for mig”* (Bilag 1:29). Det ses, hvordan Laura gennem sin italesættelse bliver mere reflekteret og afklaret med sine præferencer; det er tætheden til naturen, hun værdsætter højest ved Farum Midtpunkt. I øvrigt ses det, hvordan Laura, fremhæver kvaliteter ved Farum Midtpunkt, som netop befinder sig udenfor stedet - nemlig den omkringliggende natur.

I tråd hermed forklarer den nye beboer Morten, hvordan der ved Farum Midtpunkt *“er mange gode ting. Det er tæt på skov, tæt på sø og der er cykelstier hele byen rundt, så børnene kan cykle rundt. Det, skal man ikke underkende, er rigtig godt.”* (Bilag 1:56). På trods af at Morten bliver spurgt direkte ind til kvaliteter ved Farum Midtpunkt, tager hans svar, ligesom Laura, afsæt i det omkringliggende miljø, og dermed er det udelukkende placeringen og beliggenheden af Farum Midtpunkt, som han fremhæver i sin værdsættelse af stedet.

Dette kan forstås på flere måder: Man kan med afsæt i Wacquants begreb om territorial fiksering, forstå det som den måde, hvorpå Laura og Morten forsøger at distancere sig selv fra stedet, ved at de ikke på eget initiativ italesætter stedet, når de skal sætte ord på kvaliteter. Ligeledes kan det med afsæt i Ashworths flagskipsbegreb være et udtryk for, hvordan fremhævelsen af de omkringliggende omgivelser, stjæler fokuset fra stedet Farum Midtpunkt. At flagskibet i form af disse omkringliggende omgivelser stjæler fokus, kan stå i kontrast til den oprindelige hensigt, som netop er et forsøg på at en enkelt fremhævet kvalitet kan tiltrække og udgøre hele identiteten for et sted. I dette tilfælde har det således modsatte effekt, da Laura og Morten ikke italesætter kvaliteter inde i Farum Midtpunkt.

Hertil kan det endvidere diskuteres, hvorvidt Farum Midtpunkt med sine egne faciliteter og natur kan konkurrere mod disse omkringliggende områder og faciliteter.

Det er ikke kun de grønne områder de nye beboere værdsætter i deres hverdag i Farum Midtpunkt, det er ligeledes selve afstanden til København, samt de tog- og busforbindelser der findes dertil. På samme måde som Laura og Morten besvarede dette spørgsmål med

afsæt i udenforstående elementer, ses ligeledes da Bjarne, som arbejder i København, svarer på, hvilke kvaliteter han ser ved Farum Midtpunkt: *“Infrastrukturen er fantastisk.”* (Bilag 1:3). I samme stil beskriver Morten, som har en stor tilknytning til København, at det at Farum Midtpunkt er i cykelafstand fra København, for ham er en af de væsentligste kvaliteter. Morten forklarer videre, hvordan han har et behov både for byen og naturen, og at her hvor han bor nu kan rumme begge dele, fordi det er *”fint nok sådan afstandsmæssigt.”* (Bilag 1:62). Både Morten og Bjarne fremhæver Farum Midtpunkts beliggenhed i forhold til København, som værende indenfor rækkevidde, som noget positivt. Dette er et udtryk for deres boligpræferencer, samt kvaliteter ved beliggenheden som understøtter deres muligheder for udfoldelse af hverdagslivet. Da beliggenheden i forhold til København er så fremhævet en kvalitet ved Farum Midtpunkt kan man igen argumentere for, at den har en form for flagskib-effekt, som overskygger og flytter fokus fra selve stedet, Farum Midtpunkt.

Morten fortæller videre, at selvom han bruger København meget, og så bruger han også det, han anser som værende lokalområdet i Farum. Morten mener, at Farum som by er *”sgu meget fedt”* og fortæller i samme forbindelse, hvordan: *“Jeg kommer mere udenfor Farum Midtpunkt, end jeg kommer i Farum Midtpunkt. Jeg bruger ikke området.”* (Bilag 1:56).

I dette citat er det interessant at se, hvordan informanten Morten ikke forbinder sit eget hjem med Farum Midtpunkt på trods af, at det er der, hvor han bor og jo derfor netop bruger meget af sin tid. Med afsæt i Wacquants begreb om territorial stigmatisering kan dette være en måde at Morten forsøger at svække den sociale uværdighed, som området skaber, ved at distancere sig selv fra Farum Midtpunkt og gennem udtryk om at kunne identificere sig i højere grad med Farum og København. Dermed er Morten, som beboer med til at reproducere en stigmatisering af Farum Midtpunkt som helhed.

Dette begrundes Morten selv med, at Farum Midtpunkts udbud af faciliteter er mindre tiltalende for ham og hans familie. Som et eksempel herpå fremhæver og kritiserer Morten det nye tiltag i Farum Midtpunkt, multibanen, hvilket kommer til udtryk i følgende citat, om Mortens fravalg af Farum Midtpunkt:

”Tæt herved er der en stor skateboardbane, og der vil jeg hellere gå over, end jeg vil gå ned på den nye multibane, selvom det udenfor er sådan lidt forfaldent. Og det kan jeg

undre mig lidt over, for der er ingen tvivl om kvaliteten på multibanen her - det er mere lækkert og nyt. Men jeg vil hellere gå derover, hvor der er en lille smule snusket, men også lidt frit på en eller anden måde, fordi multibanen bliver sådan mærkeligt meget pænt, samtidigt med at det ikke er pænt” (Bilag 1:66).

Her ses det, hvordan Morten fremhæver faciliteter, der findes lige udenfor Farum Midtpunkt til fordel for det, der findes inde i Farum Midtpunkt. På trods af at Morten påpeger at kvaliteten af faciliteterne i Farum Midtpunkt er bedre, foretrækker Morten alligevel at bruge det, der findes udenfor området, hvilket han selv undrer sig over. Man kan forstå Mortens manglende værdsættelse af den lækre og nye multibane, gennem Ashworths begreb om ‘white elephant’, hvor et byggeri eller en facilitet, som på trods af de gode intentioner og værdier bag, ikke formår at skabe den attraktionsværdi, som man fra planlæggernes side havde tiltænkt.

Man kan endvidere argumentere for, at det er den territorielle stigmatisering, som er knyttet til Farum Midtpunkt, der gør, at Morten hellere benytter sig af faciliteterne udenfor Farum Midtpunkts grænser - hvad han selv betegner som værende *“lidt frit på en eller anden måde”*. Ser man dette i lyset af den stigmatisering, der er knyttet til stedet, kan denne betegnelse være Mortens ubevidste måde at tale om det stigma, han forsøger at frasige sig, da han ikke vil identificere sig med dette.

Sociale forhold

Under sociale forhold vil der være underoverskrifterne ‘Dem og os’ og Manglende Spejling som de elementer, der går igen som dele af de nye beboeres stedsfortællinger og dermed et udtryk for den identitet de tillægger Farum Midtpunkt.

‘Dem og os’

Informanterne beskriver, hvilke mennesker, der bor i Farum Midtpunkt og hvilket aftryk disse giver til atmosfæren i Farum Midtpunkt som helhed. I forlængelse heraf beskriver flere informanter, hvordan Farum Midtpunkt er præget af en alsidighed i beboersammensætningen (Bilag 1:46). På trods af at Lisette italesætter alsidigheden i Farum Midtpunkt som værende positivt, mener hun dog, at der findes en differentiering mellem de fire kvarterer i Farum Midtpunkt og dette med afsæt i, hvad de *“lokale”* siger. Hun udtrykker det på følgende måde:

“Jeg ved ikke om det er rigtigt, men det er også fra lokale, at jo længere du bevæger dig ned af de fire kvarterer, så bliver det værre og værre. Udseendemæssigt, tryghedsmæssigt, mentalitetsmæssigt, ressourcemæssigt. Jeg ved ikke, om det er rigtigt.” (Bilag 1:52).

I citatet ses det, hvordan Lisette mener, at beboerspændet er differentieret og fysisk forankret i de forskellige kvarterer og distancerer dermed sig selv og Birkhøjterrasserne fra de øvrige og, ifølge Lisette, dårligere stillede kvarterer.

Dette kan ses som et eksempel på, hvordan Lisette forsøger at sige sig fri fra den territorielle stigmatisering, som området besidder ved at anvende en klassisk strategi ifølge Wacquant, hvor man projicerer stigmaet over på øvrige beboere i området - ligesom Lisette udstiller de, i hendes optik, dårligere stillede kvarterer. Dog siger og endda gentager Lisette, at hun ikke ved, om det er rigtigt og forsøger på den måde at gøre sig fri for at være netop stigma-producerende overfor de øvrige kvarterer.

Da Lisette bliver spurgt ind til, hvordan hun selv oplever denne differentiering, svarer hun at: *”man kan se det på vinduerne og altanerne. Uden jeg skal sidde og være snobbet. Det tror jeg også, at I ville tænke.”* (Bilag 1:53).

I citatet ses det, hvordan Lisette har sin egen idé om, hvordan man kan måle forskellene mellem kvartererne, nemlig gennem udseendet af vinduer og altaner. Dette kan forstås ud fra en af de strategier Wacquant knytter til sig stigmatiseringsbegreb, hvor stigmaet forsøges overført til en ansigtsløs dæmoniseret anden. Således bliver det belastede miljø i Farum Midtpunkt ifølge Lisette fysisk symboliseret gennem et vist udseende af vinduer og altaner. Endvidere har Lisette brug for at påpege, at andre ville tænke det samme og igen forsøger Lisette at neutralisere og fralægge sig ansvaret for sin egen rolle i at bebyrde de øvrige kvarterer med det territorielle stigma.

Informanten Bjarne fortæller videre i tråd hermed, hvordan vedligeholdelsen og udsmykningen af folks terrasser er et udtryk for forskellene mellem kvartererne. Dette har han oplevet, når han går igennem Farum Midtpunkt. Bjarne forklarer sin undren over:

”»Hvorfor har vi ikke nogle regler, som siger, at vi vil sådan set ikke blande os i, hvordan du indretter din altan/terrasse, men det skal være pænt« og med pænt, der mener vi ikke, at det skal være en gammel presenning, der ligger henover nogle gamle

møbler og der ikke har været kigget på det i fem år. Køleskab der står åbne, så man kan se, at der jo ikke har været gang i de her køleskabe i mange år. Åhhh, det ser sølle ud, ikke?” (Bilag 1:10).

I citatet ses det, hvordan Bjarne ønsker at opsætte regler for, hvordan de øvrige beboeres terrasser skal se ud. Man kan således argumentere for, at rodet på terrasserne for Bjarne bliver et symbol på forskellene mellem ham selv og disse øvrige beboere. Man kan se dette gennem Wacquants forståelse af, de konsekvenser som følger med det at være et stigmatiseret område, som beror på, at det er lettere at retfærdiggøre specielle tiltag, som ligger udenfor normen og som er svært ellers at retfærdiggøre. Man kan hertil argumentere for, at Bjarne netop afgiver et ønske om at opstille regler og restriktioner for elementer der ligger udenfor normen i form af reglementer om terrassers udseende.

Dette ønske om reglementer kan ses som et værdiskift med inddragelse af den oprindelige beboer Bodil, som med afsæt i sin egen indflytning i 1977, beskriver sin oplevelse af dette værdiskifte:

“Altså da jeg flyttede herind, der var det sådan meget ‘hang loose’, ikke? Og det er det ikke mere altså. [...] For det første, som jeg sagde tidligere, folk er blevet mere utrygge, og folk er blevet mere sådan: »Hvor står det?« Der skal ligesom være nedskrevne regler for alt muligt, ikke?” (Bilag 1:79).

Sammenligner man således de nye og de oprindelige beboeres stedsfortællinger ses det, hvordan har både har fundet et værdiskift sted i forhold til ønsket om regler i samme stil som ønsket om aflåste gangstrøg (jf. Analysedel 1).

Bjarne fortæller videre, hvordan manglende vedligeholdelse og udseendet af terrasserne udsprunget en skødesløs adfærd præger hans syn på beboerne. Han uddyber:

“Jeg vil bare gerne have det pænt og jeg håber også, at de gerne vil have det pænt. Så har vi det pænt sammen. Men hvis ikke vi har det pænt sammen og har den samme grundholdning til, at vi skal have det pænt, så bliver det sværere for os ikke at se ned på dem.” (Bilag 1:10).

I citatet uddybes det, hvordan Bjarne har forestillinger om, hvordan hans hjem og nabolag skal tage sig ud, for at det kan afspejle netop de værdier, han selv har og gerne vil udstråle.

At Bjarne fremstiller beboerne med en vis distance kan i lyset af Wacquants begreb om territorial fiksering forklares ud fra en af de strategier, Wacquant mener, der oftest benyttes, nemlig ved at nægte et lokalt tilhørsforhold til stedet er rammesættende for. Dette gør Bjarne ved at italesætte en 'dem og os' internt i Farum Midtpunkt.

Denne sociale fragmentering af 'dem og os' internt i Farum Midtpunkt adskiller sig endvidere markant fra de oprindelige beboeres opfattelse af, hvem 'dem og os' er. I de nye beboeres stedsfortælling er dem og os: Birkhøjterrasserne og resten af Farum Midtpunkt. Hvor de oprindelige beboeres opfattelse af dem og os, ses i følgende redegørelse af Bodils fortælling:

“Farum Midtpunkt har fra starten af været et fremmedlegeme i en landsbykultur, og det har både byen og Farum Midtpunkts beboere været en del af - vi har været hver for sig. Det har været en 'dem og os' holdning i det hele taget”. (Bilag 1:79f).

I citatet ses det, hvordan Bodils stedsfortælling af Farum Midtpunkt differentierer sig væsentligt fra Bjarne og de øvrige beboeres, da Bodil ikke italesætter en differentiering internt i Farum Midtpunkt, men i stedet italesætter hun en tydelig adskillelse mellem Farum Midtpunkt og resten af Farum by. Bodils udsagn kan ligeledes ses som et udtryk for, hvordan der, i hendes optik, længe har været en høj grad af solidaritet i Farum Midtpunkt, som står i kontrast til den fortælling Bjarne skaber.

I citatet ses det endvidere, hvordan Bodil anerkender at det både er beboerne i Farum Midtpunkt og indbyggerne i Farum by, som bærer skylden af denne splittelse. Denne antagelse deler en anden oprindelig beboere Claus ikke, hvilket ses gennem en beskrivelse af sit forhold til Farums øvrige borgere: *“Farum by dernede, det er snob. Det er snobbende mennesker der bor dernede [...]. De synes, vi er nogle andenrangsborgere.”* (Bilag 1:94). Således understøtter Claus Bodils antagelse af at der findes en splittelse mellem Farum Midtpunkt og Farum by, men modsat Bodil, som skyder skylden på begge parter, mener Claus det er de lokale indbyggere, der stempler beboerne i Farum Midtpunkt. Med øje for Wacquants territorielle stigmatiseringsbegreb kan man argumentere for, at Claus' snob-etikette på de lokale indbyggere, er en strategi for at forsvare sin egen bosættelse i et sådan område. Beholdes dette teoretiske blik er det interessant at se, hvordan de nye beboere skubber stigmaet videre internt i Farum Midtpunkt, mens de oprindelige beboere enten

anerkender denne adskillelse, eller beskylder udenforstående for at være katalysator for den territorielle stigmatisering af stedet, Farum Midtpunkt.

Endvidere konkretiserer Bjarne synlige forskelle mellem de forskellige kvarterer, men med afsæt i gangstrøgene. Bjarne forklarer, at han har set gangstrøgene i Paltholmterrasserne, om den oplevelse siger han: *“Det kan godt være, at vi ikke synes vores er spændende og det kan være svært at gøre gulvene rene. Men det der, det er decideret deprimerende og beskidt.”* (Bilag 1:11). Lisette har gjort sig den samme observation som Bjarne i øvrige gangstrøg end Birkhøjterrasserne og forklarer, hvordan *“der er mørkt og der lugter, lugter, lugter af tis og røg.”* (Bilag 1:47). Når Lisette forklarer, hvorfor man ikke er ramt af samme form for misvedligholdelse i Birkhøjterrasserne, fremhæver hun renoveringen heraf, som afgørende for ansvarsfølelsen for at holde det ryddeligt (Bilag 1:47).

Igen kobles misvedligholdte fysiske attributter sammen med hvor i Farum Midtpunkt, de nye beboere mener, at stigmatiseringen hænger, hvilket ikke er tilfældet i deres eget kvarter, Birkhøj, som blandt andet begrundes i den renovering, der er fundet sted. Herved forstærkes renoveringens betydning endnu engang - også symbolskt (jf. Analysedel 1).

Manglende spejling

Både Bjarne og Morten har begge stærke holdninger til deres indtryk af beboerne i Farum Midtpunkt - de bruger begge udtrykket et *“socialt eksperiment”* om Farum Midtpunkt. Bjarne benytter sig af ordet, da han fortæller, at byggeriet af Farum Midtpunkt i sig selv blev opført som et *socialt eksperiment* (Bilag 1:5), mens Morten bruger begrebet i sammenhæng med, at han fortæller om kommunens anvisningsret (1:61). Morten fortæller videre, hvordan de udsatte beboere smitter af på hans oplevelse af Farum Midtpunkt og atmosfæren deri:

“[...] det, at der bor så mange mennesker på overførsel, der lever med en hund og i et fritidssæt. Ikke at de er på overførsel, men der er bare sådan lidt fortabthed i det, som jeg godt kan blive lidt trist af. [...] Der bliver sådan et socialt boligbyggeri sådan meget symptomatisk på, hvor opgivende det kan være. Når folk går der med deres hunde og deres tøj, de ikke har fået vasket i en uge. Jeg bliver så trist.” (Bilag 1:58).

Den opgivne atmosfære oplever Morten som sit: *“største problem med at bo her: Jeg synes det er svært at have nogle at spejle sig i.”* (Bilag 1:70). Mortens beskrivelse af

hvordan Farum Midtpunkt som et socialt boligbyggeri er symptomatisk for opgiveness, kan ses som en måde, hvorpå han knytter en territorial stigmatisering direkte til stedet. Endvidere ses det, hvordan han i øvrigt knytter denne stigmatisering til Farum Midtpunkts beboere, som han ikke vil eller kan identificere sig med - således forsøger Morten at slippe af med stigmaet ved at videreføre det til de øvrige beboere i Farum Midtpunkt, gennem en generalisering og en stereotypificering af disse.

Bjarne fortæller, hvordan hans engagement i det sociale liv i Farum Midtpunkt er minimalt. Bjarne begrundet i første omgang sit manglende engagement med, at han har et sommerhus, som han bruger al sin fritid i, men afslutter med at angive et andet argument: *“Så synes vi altså måske heller ikke, at vi har så meget at dele med de andre.”* (Bilag 1:9). Bjarne tillægger altså en - manglende - identifikation med de øvrige beboere stor betydning for hans sociale engagement i Farum Midtpunkt. Med inddragelse af Wacquants perspektiver på territorial stigmatisering, kan Bjarnes udsagn netop være et eksempel på en klassisk strategi for beboere i sådanne områder; at man distancerer til de øvrige beboere, som man ved, er tilsmudset gennem diskurser.

Den manglende spejling både Morten og Bjarne italesætter i Farum Midtpunkt generelt, lades til at lettere kunne findes i Birkhøjterrasserne. Informanten Morten fortæller, hvordan der differentieres mellem Birkhøjterrasserne og de øvrige terrassehuse - også internt i boligafdelingen. Han fortæller:

“Der er rigtigt mange tilflyttere på et forholdsvis lille areal, og jeg kan høre, at dem der bor i de øvrige kvarterer, de kalder det for ‘det fine område’ her. Det har jeg hørt folk, der har boet her længe sige. At Birkhøjterrasserne er det pæne, det fine. Og det er nok rigtigt. Det er i hvert fald nemmere at spejle sig i hinanden.” (Bilag 1:57).

I citatet ses det, hvordan Morten italesætter tilflytterne i Birkhøjterrasserne som værende katalysator for en ændring i Farum Midtpunkt. Inddrages Ashworths flagskipsbegreb, som beror på enkelte fremtrædende elementer kan stå alene og præge forståelsen for en helhed, kan man argumentere for at Birkhøjterrasserne netop bliver et flagskib for Farum Midtpunkts identitet, da man netop har formået, ihvertfald internt ifølge Morten, at højne italesættelsen af Birkhøjterrasserne. Citatet viser ligeledes, hvordan Morten først udpeger oprindelige beboere fra de øvrige kvarterer som ophavsmænd til italesættelsen af denne differentiering, men anerkender alligevel selv, at Birkhøjterrasserne *er* noget andet.

Endvidere får Morten i Birkhøjterrasserne en højere grad af spejling, end han gør med resten af Farum Midtpunkt, som han mener, er præget af en opgivenesshed. Ses dette i lyset af Wacquants definition af territorialt stigmatiserede steder, kan der argumenteres for at teoriapparatet ikke er dækkende, da Wacquant mener, at sådanne steder er præget af en distance mellem beboerne, da det kan 'plette' den forestilling, beboerne har af sig selv. At Morten alligevel ser spejlingsmuligheder 'i det fine' Birkhøjkvarter, kan således være et udtryk for, at Birkhøjterrasserne isoleret set ikke har en territorial stigmatisering knyttet til sig. Ligeledes kan det tolkes heraf, at Mortens fortællinger ikke nødvendigvis altid omhandler Farum Midtpunkt, men Birkhøjterrasserne.

Bjarnes manglende afspejling i Farum Midtpunkt bliver tydelig, når han forholder sig til Farum Midtpunkts ry. Han siger:

“Jeg synes, at Farum Midtpunkt har et kedeligt ry. Jeg synes måske godt, at man kunne begynde at kigge på at lade være med at kalde det Farum Midtpunkt på den måde.” (Bilag 1:12)

Da Bjarne bliver spurgt ind til, om han ønsker en navneændring, svarer han:

“Jamen, vi hedder Birkhøjterrasserne her, og det kan jeg ikke se nogen grund til, hvorfor vi ikke skulle sige: Det her, det er Birkhøjterrasserne og Nygårdterrasserne og Palholmterrasserne. Bruge de navne i stedet for og lade være med at fokusere på at det er Farum Midtpunkt. Det tror jeg, vil være en god idé.” (Bilag 1:12).

I citaterne ses det tydeligt, hvordan Bjarne ønsker en hvad Wacquant ville kalde en social fragmentering af stedet, gennem markerede grænser og en omdøbning, som kan være med til at synliggøre den store differentiering, som han mener, der er. Dette forslag, som Bjarne forelægger, er også en måde, hvorpå han kan sige sig selv og sin adresse fri fra det stigma, han mener, der hærger Farum Midtpunkt. Således kan man diskutere den tidligere tolkning af Birkhøjterrasserne som værende et flagskib for Farum Midtpunkt, da Bjarne ikke blot ønsker at fremhæve Birkhøjterrasserne og flytte fokus fra Farum Midtpunkt, men derimod løsrive sig og derved annullere forbindelsen til Farum Midtpunkt, og således annullere hele stedet, Farum Midtpunkt, i sin stedsfortælling deraf.

Delkonklusion

Når de nye beboere på eget initiativ beskriver, hvad de ser af kvaliteter ved Farum Midtpunkt er det udelukkende beskrevet med afsæt i selve lejlighedens beskaffenhed og beliggenheden. Den teoretiske ramme sat af Massey, som beror på at steder er relationelle og skabes i samspil med "det udenfor" bliver tydelig i stedsfortællingerne af Farum Midtpunkt, når der trækkes på udenforstående elementer, såsom grønne områder, København og Farum by. Således skabes og defineres dele af Farum Midtpunkts identitet i de nye beboeres stedsfortællinger, gennem italesættelsen af stedet ud fra dets beliggenhed og nærhed til værdifulde omgivelser.

Ud fra denne identitetsforståelse af Farum Midtpunkt, kan der argumenteres for, at lejligheden, samt beliggenheden af Farum Midtpunkt bliver flagskibe for den stedsidentitet de nye beboere på eget initiativ talesætter. Iboende flagskibe ligger en overskyggelse af noget andet, hvilket i dette tilfælde er en manglende italesættelse af, det der er indenfor Farum Midtpunkts grænser i sin fysisk afgrænsende form, eller som så italesættes for at distancere sig herfra, gennem fravalg af brugen af faciliteter i Farum Midtpunkt.

Endvidere kan den territorielle stigmatisering der er af Farum Midtpunkt, ligeledes være en af årsagerne til de manglende italesættelser af værdsættelser i selve Farum Midtpunkt og enddog brugen af stedet på eget initiativ.

Den arkitektonisk specielle udformning, udtrykket i form af de rustne plader og den indtænkte natur i Farum Midtpunkts bebyggelser er ligeledes nogle af de kvaliteter, som de nye beboere italesætter ved Farum Midtpunkt, når de spørges ind til disse. Ligeledes ses det, hvordan de nye beboere udtrykker en form for stolthed ved at sætte ord på disse indbyggede kvaliteter fra den oprindelige stedsfortælling som en del af deres egen nuværende stedsfortælling.

Det sås ligeledes, hvordan at lejligheden kunne flytte fokuset fra det stigmatiserede og ofte negativt italesatte sted, Farum Midtpunkt, til værdien i gode boligkvaliteter i lejlighedens beskaffenhed. Det er altså både beliggenheden og lejlighederne frem for selve stedet Farum Midtpunkt, som bliver det vigtige i de nye beboeres fortællinger.

Renoveringen af Birkhøjterrasserne er en måde, hvorpå Birkhøj differentierer sig fra det øvrige Farum Midtpunkt. Differentieringen internt i Farum Midtpunkt ses ligeledes gennem de nye beboeres opfattelse af det sociale miljø - at der er forskel på, hvem der bor

hvor i Farum Midtpunkt. De nye beboere fremhæver Birkhøjterrasserne som værende bedre end det øvrige, og man kan derfor tolke Birkhøjterrasserne som værende et flagskib i de nye beboeres optik - som overskyggende for det samlede Farum Midtpunkt. Gennem differentieringen flytter man således fokus fra, i de nye beboeres øjne, tungere belastede kvarterer og fremhæver Birkhøjterrasserne. Iboende et flagskib ligger at identiteten kan stå tydeligt ud fra enkelte positive elementer, og da flere af de nye beboere bruger Birkhøjterrasserne, som en måde hvorpå de distancerer sig fra det øvrige Farum Midtpunkt, kan det diskuteres hvorvidt de nye beboere egentligt vil have at Birkhøjterrasserne er et flagskib for Farum Midtpunkt.

Konklusion

Set i lyset af specialets forståelsesramme sat af Massey er det forventeligt, at stedsidentiteten ikke kan fikseres på bestemte elementer, da steder netop erfares forskelligt alt efter hvilken position - både i forhold til eksempelvis tid, kontekst, historie og erfaring - man befinder sig i. Derfor vil specialets konklusion ikke forsøge at bringe et svar på, hvad den konkrete stedsidentitet for Farum Midtpunkt er, men derimod giver den nuancer på én mulig stedsidentitet, da der i et område med forskelligartede beboere findes myriader af fortællinger og erfaringer.

Først og fremmest kan det konkluderes, at stedsidentiteter er komplekse og svære at indfange. Dette erfarede vi gennem inddragelsen af forskellige synsvinkler på det i grunden samme sted; Farum Midtpunkt. Ved at tale med nye beboere som har forskelligartede positioner og roller i forhold til stedet, er der dog gjort et forsøg på at indfange, hvad der kan give et billede af en stedsidentitet for Farum Midtpunkt. Derfor tages der et forbehold, som hedder, at der ikke kan sættes et direkte lighedstegn mellem beboernes individuelle stedsfortælling og Farum Midtpunkts samlede stedsidentitet, som først antaget.

Gennem empirien er det blevet tydeligt, at der ikke nødvendigvis findes en samlet stedsidentitet for hele Farum Midtpunkt, heller ikke blandt de nye beboere. De nye beboere skaber generelt fortællinger om den identitet af Farum Midtpunkt, som de kan se sig selv være en del af. Da Farum Midtpunkt er betragtet som et stigmatiseret sted, har informanterne netop brug for at skabe en identitet herom, som stemmer overens med deres egne værdier. Hertil ses det, hvordan de nye beboere 'shopper' mellem hvilke positioner de vil tale ud fra og om; enten Farum Midtpunkt eller Birkhøjterrasserne. Når det angår det prestigefyldte byggeri af Farum Midtpunkt, som vækker en stolthed hos de nye beboere, fortæller de gerne tanker og intentionen bag og inddrager derfor Farum Midtpunkt som helhed i deres fortælling. Omvendt forholder det sig, når det angår sociale forhold, hvor der gøres en indsats for at distancere sig herfra gennem en italesættelse af en intern skalering og differentiering.

Renoveringen af Birkhøjterrasserne har medført en synlig målbar differentiering mellem Birkhøjterrasserne og det øvrige Farum Midtpunkt. Ligeledes er det renoveringen, som de nye beboere baserede deres tilvalg på af Farum Midtpunkt. Ergo er det renoveringen som har tilført nye og mere ressourcestærke beboere til Farum Midtpunkt. Dog tyder det på at renovering snarere får en symbolsk betydning, da de kvaliteter som de nye beboere italesætter i lejligheder udover renoveringen er den samme, som ses i de gamle lejligheder, hvilket er selve størrelsen og den

arkitektoniske udformning. Det er således renoveringen, der giver anledning til at fortælle en ny historie.

De nye beboere kan ikke identificere sig med områderne omkring Birkhøjterrasserne og de øvrige beboere. Den manglende identifikation og sammenhæng mellem Birkhøj og Farum Midtpunkt opretholder den - tidligere kun fysiske - differentiering, fordi de nye beboere fungerer som fanebærere for nye værdier, som ikke stemmer overens med det oprindelige værdisæt, livsformer og fortællinger som fandtes på stedet forinden renoveringen.

Det ses endvidere, hvordan der er ikke længere bare en intern differentiering i Farum Midtpunkt, da denne differentiering bevæger sig i retning af at blive en fuldstændig fragmentering af området, i mindre og isolerede områder, som ikke har en fælles identitet.

Det kan hertil diskuteres, hvorvidt det er idéen samlede identitet af Farum Midtpunkt, som gør, at det er besværligt at indfange begreb om identiteten, da den netop tyder på at være fragmenteret og at Birkhøjterrasserne, grundet sin høje andel af ressourcestærke samt perifere beliggenhed i Farum Midtpunkt, forsøger at sige sig fri fra stigmatiseringen og dermed Farum Midtpunkt som helhed.

Endvidere kan det konkluderes, at den største tiltrækning og det afgørende valg for at beboerne flyttede ind i Farum Midtpunkt ligger på lejlighedens beskaffenhed, heraf fremhæves kvaliteter som størrelsen og renoveringen, mens den sekundært ligger på beliggenheden af stedet som værende tæt på naturområder og København og slutteligt var det af afgørende betydning, at der var en øget sikkerhed.

Dette stemmer overens med den branding man fra KABs side af forsøgte sig med, hvor det netop var lejlighederne, dens beliggenhed og opsigtsvækkende arkitektur, samt kriminalitetsforebyggelse, som man fremhævede. Disse enkeltstående elementer kan ses som flagskibe, som skal repræsentere den samlede stedsidentitet af Farum Midtpunkt. Brandingen har således formået at tale ind i den samme stedsidentitet, som de nye beboere købte sig ind på.

Ashworth, Gregory J. 2009: *The instruments of place branding: How is it done?* European Spatial Research and Policy. Vol. 16

Litteraturliste

Ashworth, Gregory J. & Kavaratzis, Mihalis 2008: *Place marketing: how did we get here and where are we going?* Journal of **Place** Management and Development. Vol. 1

Bech-Danielsen, Claus & Christensen, Gunvor 2017: *Boligområder i bevægelse. Fortællinger om fysiske og boligsociale indsatser i anledning af Landsbyggefondens 50 års jubilæum*. Narayana Press: Gylling

Bech-Danielsen, Claus 2008: "Almen Boligbebyggelsers særlige vilkår - Boligselskabernes fremkomst, byggeeksplosion og modernistisk boligbyggeri." i Bjørn, Niels: *Arkitektur der forandrer - Fra ghetto til velfungerende byområde*. Gads Forlag: København

Bech-Danielsen, Claus & Stender, Marie 2017: *Fra ghetto til blandet by - Danske og internationale erfaringer med omdannelse af udsatte boligområder*. Gads Forlag: København

Bech-Danielsen, Claus & Mechlenborg, Mette 2017: *Renovering af almene boligområder - evaluering af fysiske indsatser gennemført i perioden 2014-2016*. Polyteknisk Boghandel og Forlag Aps og Statens Byggeforskningsinstitut: Kongens Lyngby & København

Bendsen, Jannie Rosenberg (med bidrag fra Anne Mette Exner) 2017: *Rammer for udvikling – almene boligbebyggelsers bevaringsværdier*. Landsbyggefonden: København

Després, Carole 1991: *The meaning of home: Literature review and directions for future research and theoretical development*. The Journal of Architectural and Planning Research, 8

de Vaus, David 2001: *Research Design in Social Research*. London: SAGE Publication Ltd

Flyvbjerg, Bent 2010: “Fem misforståelser om casestudiet” i Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene 2010: *Kvalitative metoder. En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag

Friedberg et al. 2006: “Kommunernes brug af de almene boliger” i Andersen, Hans Skifter & Fridberg, Torben 2006: *Den almene boligsektors rolle i samfundet - Hvad ved vi fra hidtidig forskning og undersøgelser?* Statens Byggeforskningsinstitut: Hørsholm

Gullestad, Marianne 1989: *Kultur og hverdagsliv. På sporet af det moderne Norge*. Universitetsforlaget: Oslo

Houlind, Birthe 2016: Håndbog om almene boliger. 3. udgave. København: KAB

KAB 2017: *Her udlejer vi boliger - Bolignøglen 2018*. KAB: København

KAB 2018: By-omdannelse i Farum Midtpunkt. (endnu ikke udgivet)

Kristiansen, Søren & Krogstrup, Hanne Kathrine 2012: *Deltagende observation*. Hans Reizels Forlag: København

Kristensen, Hans & Andersen, Hans Skifter 2009: *Befolknings boligønsker*. Center for Bolig og Velfærd - Realdania Forskning: København

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend 2008: *Interview. Introduktion til et håndværk*. 2. Udgave. Hans Reitzels Forlag: København

Mallett, Shelley 2004: *Understanding home: a critical review of the literature*. The Sociological Review, 52

Massey, Doreen 1994: *Space, Place and Gender*. University of Minnesota Press: Minneapolis

Mechlenbog, Mette 2007: *Hjemme i globaliseringen*. Dansk Sociologi 4/18

Soja, Edward W. 1996: *Thridspace - Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places*. Blackwell Publishing:USA/UK/Australia

Stenbro, Rikke & Riesto, Svava 2014: "Beyond the Scope of Preservation? On the life and potential national heritage protection of early Danish and Norwegian mass housing" i *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, vol 17, nr. 2-2014. Universitets Forlag

Wacquant, Loïc 2008: *Urban Outcasts - A comparative Sociology of Advanced Marginality*. Polity Press: UK/USA

Wacquant, Loïc 2009: *Punishing the Poor - The Neoliberal Government of Social Insecurity*. Duke University Press: Durham/London

Hjemmesider:

BL (2016). *Almene boliger fylder i historisk festival om 1970'erne*. Lokaliseret den 27 maj 2018 på:

<https://bl.dk/nyheder-presse/nyheder/2016/8/almene-boliger-fylder-i-historisk-festival-om-1970erne/>

CFBU (2018). *Center for Boligsocial Udvikling*. Lokaliseret den 27 maj 2018 på:

<https://www.cfbu.dk/om-cfbu/om-cfbu/>

Dominia (2018). *Vundet konkurrence - renovering af gangstrøg i Farum Midtpunkt*. Lokaliseret den. 29. 2018 på:

<http://www.dominia.dk/vundet-konkurrence-renovering-af-gangstroeg-i-farum-midtpunkt/>

Farum Midtpunkt (2018). *Farum Midtpunkt*. Lokaliseret den 29. 2018 på:

<http://www.farum-midtpunkt.dk/Forside.aspx>

Furesø Boligselskab (2018). *Farum Midtpunkt*. Lokaliseret den 29. 2018 på:

<http://furesoe-boligselskab.dk/Afdelinger/Farum-Midtpunkt.aspx>

Hertz, F. D. (2013) *Et fransk blik på den danske ghettodebat*. Lokaliseret den 27 maj 2018 på:

<https://www.sfi.dk/nyt/nyheder/artikler/et-fransk-blik-paa-den-danske-ghettodebat/>

KAB (2017). *Her udlejer vi boliger - Bolignøglen 2018*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<https://www.kab-bolig.dk/Files/Files/KAB-BOLIG.DK-dokumenter/Boligs%C3%B8gende/Pjecer/Bolign%C3%B8glen.pdf>

Landsbyggefonden (2018). *Stamdata*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<http://boligregistrering.stamdata.lbf.dk/#m=1&idm=1&id=R96D10EDDEC51278EC1256CD700599E53>

Larsen, T. (2009). *De Forsømte: Skitse til en socialvidenskabelig analyse om relationerne mellem produktionen af forsømte boligområder, de sociale kampe om det boligsociale integrationsarbejde og den boligsociale integration*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<https://forskning.ruc.dk/da/publications/de-forsømte-skitse-til-en-socialvidenskabelig-analyse-om-relation>

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2012a). *Liste over særligt udsatte boligområder pr. 2010*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<https://www.trafikstyrelsen.dk/~media/Dokumenter/10%20Bolig/Bolig/Almene%20boliger/Ghettoområder/liste-over-saerligt-udsatte-boligomraader-okt-2010.pdf>

Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter (2012b). *Evaluering af Center for Boligsocial Udvikling*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<http://www.ft.dk/samling/20121/almDEL/byb/bilag/6/1166371.pdf>

Politiken (2013) *Førende ghetto forsker: "Drop nu jeres syge ghettolister Danmark"*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art5538219/Førende-ghetto-forsker-»Drop-nu-jeres-syge-ghettolister-Danmark«>

Regeringen (2018). *Regeringen vil gøre op med parallelsamfund*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<https://www.regeringen.dk/nyheder/ghettoudspil/>

Statsministeriet (2018). *Statsminister Lars Løkke Rasmussens nytårstale den 1. januar 2018*. Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

http://www.stm.dk/_p_14610.html

Transport-, Bygnings- og boligministeriet (2011). *Bekendtgørelse om støtte til almene bolig m.v.*

Lokaliseret den 27. maj 2018 på:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=139692>